

IV. DIN JURISPRUDENȚA ÎCCJ

RIL

• ABSTRACT

As a result of the activity conducted by the High Court of Cassation and Justice (Panel of the recourse in the interest of the law), the following documents were published in December: **Decision of the High Court of Cassation and Justice no. 19/2017** regarding art. 249, art. 251, art. 252, art. 253, art. 254 of the Code of criminal procedure, **Decision of the High Court of Cassation and Justice no. 9/2017** regarding art. 34 of Law no. 330/2009 on unitary remuneration of the staff paid from public funds, as subsequently amended, art. 30 of Law no. 284/2010 on unitary remuneration of the staff paid from public funds, art. 7 of Law no. 285/2010 on salaries in 2011 personnel paid from public funds and art. 11 of the G.E.O. no. 83/2014 on salaries in 2015 personnel paid from public funds, as well as any other measures in the field of public expenditure and **Decision of the High Court of Cassation and Justice no. 21/2017** regarding the relationship between the offence of tax evasion provided for in art. 9 paragraph (1) of Law no. 241/2005 and the offences of forgery in deeds by private signature/use of forgery provided for in art. 322 and art. 323 of the Criminal Code.

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 19/2017

(M. OF. NR. 953/04.12.2017): OBLIGATIVITATEA DISPUNERII MĂSURILOR ASIGURĂTORII ÎN PROCESUL PENAL - NU ESTE NECESAR SĂ SE INDICE SAU SĂ SE DOVEDEASCĂ ORI SĂ SE INDIVIDUALIZEZE BUNURILE ASUPRA CĂRORA SE ÎNFIINȚEAZĂ MĂSURA ASIGURĂTORIE

De Redacția ProLege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar
Decizia nr. 19/2017	Complet RIL	NCPP	Art. 249, art. 251, art. 252, art. 253, art. 254(cf.	Atunci când se instituie măsuri asigurătorii în procesul penal, nu este

			<i>www.mpublic.ro)</i>	necesar să se indice sau să se dovedească ori să se individualizeze bunurile asupra cărora se înființează măsura asigurătorie.
--	--	--	------------------------	--

În M. Of. nr. 953 din 4 decembrie 2017, a fost publicată **Decizia ÎCCJ nr. 19/2017 din 16 octombrie 2017** referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „în practica judiciară de la Curtea de Apel Brașov nu există un punct de vedere unitar cu privire la caracterul obligatoriu sau facultativ al dispunerii măsurilor asigurătorii de către instanță, în cursul judecării, în cauzele penale pentru care legislația în vigoare prevede o astfel de obligație, respectiv dacă oportunitatea luării unei astfel de măsuri este lăsată la latitudinea instanței, atunci când din verificările efectuate rezultă că inculpatul nu are niciun bun în patrimoniu”.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Obiectul dezlegării chestiunii de drept îl constituie dispozițiile referitoare la măsurile asigurătorii în procesul penal.

1. Problema de drept care a generat practica neunitară

1.1. Problema de drept

Prin Sesizarea nr. 357 din data de 28 iunie 2017, formulată de către Curtea de Apel Brașov, ce formează obiectul Dosarului nr. 1902/1/2017, s-a arătat că în practica judiciară de la Curtea de Apel Brașov nu există un punct de vedere unitar cu privire la caracterul obligatoriu sau facultativ al dispunerii măsurilor asigurătorii de către instanță, în cursul judecării, în cauzele penale pentru care legislația în vigoare prevede o astfel de obligație (spre exemplu, în situația în care persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, în situația infracțiunilor de evaziune fiscală prevăzute de art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, denumită în continuare Legea nr. 241/2005, raportat la art. 11 din aceeași lege, art. 32-33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Legea nr. 656/2002, și art. 20 din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Legea nr. 78/2000), respectiv dacă oportunitatea luării unei astfel de măsuri este lăsată la latitudinea instanței, atunci când din verificările efectuate rezultă că inculpatul nu are niciun bun în patrimoniu.

În acest sens s-a arătat că instanțele judecătorești fie au apreciat că pentru instituirea măsurii asigurătorii, chiar și în situația în care legea obligă la luarea unei

astfel de măsuri, este necesar să existe bunuri în patrimoniul inculpatului asupra cărora să se poată aplica măsura asigurătorie, fie au apreciat că măsura asigurătorie se poate dispune asupra bunurilor mobile și imobile ale inculpatului, în mod generic, chiar dacă acestea nu au fost identificate.

5. Înalta Curte de Casație și Justiție, examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorul- raportor și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

5.1. Dispoziții legale aplicabile

5.1.1. Constituția României

„Art. 53 („Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți”)

(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

(2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății”.

5.1.2. Codul de procedură penală

„Cap. II („Acțiunea civilă”)

Art. 19 („Obiectul și exercitarea acțiunii civile”)

(...)

(2) Acțiunea civilă se exercită de persoana vătămată sau de succesorii acesteia, care se constituie parte civilă împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente.

(...)

(5) Repararea prejudiciului material și moral se face potrivit dispozițiilor legii civile”.

„Cap. III („Măsurile asigurătorii, restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii”)

Art. 249 („Condițiile generale de luare a măsurilor asigurătorii”)

(1) Procurorul, în cursul urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, din oficiu sau la cererea procurorului, în procedura de cameră preliminară ori în cursul judecății, poate lua măsuri asigurătorii, prin ordonanță sau, după caz, prin încheiere motivată, pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin infracțiune.

(2) Măsurile asigurătorii constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile, prin instituirea unui sechestrul asupra acestora.

(3) Măsurile asigurătorii pentru garantarea executării pedepsei amenzii se pot lua numai asupra bunurilor suspectului sau inculpatului.

(4) Măsurile asigurătorii în vederea confiscării speciale sau confiscării extinse se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile ce urmează a fi confiscate.

(5) Măsurile asigurătorii în vederea reparării pagubei produse prin infracțiune și pentru garantarea executării cheltuielilor judiciare se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului și ale persoanei responsabile civilmente, până la concurența valorii probabile a acestora.

(6) Măsurile asigurătorii prevăzute la alin. (5) se pot lua, în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară și al judecății, și la cererea părții civile. Măsurile asigurătorii luate din oficiu de către organele judiciare prevăzute la alin. (1) pot folosi și părții civile.

(7) Măsurile asigurătorii luate în condițiile alin. (1) sunt obligatorii în cazul în care persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă.

(8) Nu pot fi sechestrate bunuri care aparțin unei autorități sau instituții publice ori unei alte persoane de drept public și nici bunurile exceptate de lege.

Art. 250 („Contestarea măsurilor asigurătorii”)

„(1) Împotriva măsurii asigurătorii luate de procuror sau a modului de aducere la îndeplinire a acesteia suspectul ori inculpatul sau orice altă persoană interesată poate face contestație, în termen de 3 zile de la data comunicării ordonanței de luare a măsurii sau de la data aducerii la îndeplinire a acesteia, la judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond.

(2) Contestatia nu este suspensivă de executare.

(3) Procurorul înaintează judecătorului de drepturi și libertăți dosarul cauzei, în termen de 24 de ore de la solicitarea dosarului de către acesta.

(4) Soluționarea contestației se face în camera de consiliu, cu citarea celui care a făcut contestația și a persoanelor interesate, prin încheiere motivată, care este definitivă. Participarea procurorului este obligatorie.

(5) Dosarul cauzei se restituie procurorului în termen de 48 de ore de la soluționarea contestației.

(5¹) Dacă, până la soluționarea contestației formulate conform alin. (1), a fost sesizată instanța prin rechizitoriu, contestația se înaintează, spre competentă soluționare, judecătorului de cameră preliminară. Dispozițiile alin. (4) se aplică în mod corespunzător.

(6) Împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii luate de către judecătorul de cameră preliminară ori de către instanța de judecată, procurorul, suspectul ori inculpatul sau orice altă persoană interesată poate face contestație la acest judecător ori la această instanță, în termen de 3 zile de la data punerii în executare a măsurii.

(7) Contestatia nu suspendă executarea și se soluționează, în ședință publică, prin încheiere motivată, cu citarea părților, în termen de 5 zile de la înregistrarea acesteia. Participarea procurorului este obligatorie.

(8) După rămânerea definitivă a hotărârii se poate face contestație potrivit legii civile numai asupra modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii.

(9) Întocmirea minutei este obligatorie.

Art. 250¹ („Contestarea măsurilor asigurătorii dispuse în cursul judecății”)

(1) Împotriva încheierii prin care s-a dispus luarea unei măsuri asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară, de instanța de judecată sau de instanța de apel,

inculpatul, procurorul sau orice altă persoană interesată poate face contestație, în termen de 48 de ore de la pronunțare sau, după caz, de la comunicare. Contestația se depune, după caz, la judecătorul de cameră preliminară, instanța de judecată sau instanța de apel care a pronunțat încheierea atacată și se înaintează, împreună cu dosarul cauzei, după caz, judecătorului de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară, respectiv instanței ierarhic superioare, în termen de 48 de ore de la înregistrare.

(2) Contestația împotriva încheierii prin care judecătorul de cameră preliminară de la Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție a luat o măsură asigurătorie se soluționează de un complet format din 2 judecători de cameră preliminară, iar contestația împotriva încheierii prin care Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în primă instanță sau în apel, a luat o măsură asigurătorie se soluționează de Completul de 5 judecători.

(3) Contestația formulată potrivit alin. (1) nu este suspensivă de executare. Contestația se soluționează în termen de 5 zile de la înregistrare, în ședință publică, cu participarea procurorului și cu citarea inculpatului și a părților interesate care au formulat-o. Prevederile art. 4251 și următoarele se aplică în mod corespunzător.

Art. 251 („Organele care aduc la îndeplinire măsurile asigurătorii”)

Ordonanța sau încheierea de luare a măsurii asigurătorii se aduce la îndeplinire de către organele de cercetare penală, precum și de către organele competente potrivit legii, din dispoziția organului de urmărire penală sau a judecătorului de cameră preliminară ori a instanței de judecată, după caz.

Art. 252 („Procedura sechestrului”)

(1) Organul care procedează la aplicarea sechestrului este obligat să identifice și să evalueze bunurile sechestrate, putând recurge, dacă este cazul, la evaluatori sau experți.

(2) Bunurile perisabile, obiectele din metale sau pietre prețioase, mijloacele de plată străine, titlurile de valoare interne, obiectele de artă și de muzeu, colecțiile de valoare, precum și sumele de bani care fac obiectul sechestrului vor fi ridicate în mod obligatoriu.

(3) Bunurile perisabile se predau autorităților competente, potrivit profilului de activitate, care sunt obligate să le primească și să le valorifice de îndată.

(4) Metalele sau pietrele prețioase ori obiectele confecționate cu acestea și mijloacele de plată străine se depun la cea mai apropiată instituție bancară.

(5) Titlurile de valoare interne, obiectele de artă sau de muzeu și colecțiile de valoare se predau spre păstrare instituțiilor de specialitate.

(6) Obiectele prevăzute la alin. (4) și (5) se predau în termen de 48 de ore de la ridicare. Dacă obiectele sunt strict necesare urmăririi penale, procedurii de cameră preliminară sau judecătii, depunerea se face ulterior, dar nu mai târziu de 48 de ore de la pronunțarea în cauză a unei soluții definitive.

(7) Obiectele sechestrate se păstrează până la ridicarea sechestrului.

(8) Sumele de bani rezultate din valorificarea făcută potrivit alin. (3), precum și sumele de bani ridicate potrivit alin. (2) se depun în contul constituit potrivit legii speciale, în termen de cel mult 3 zile de la ridicarea banilor ori de la valorificarea bunurilor.

(9) Celelalte bunuri mobile sechestrate sunt puse sub sigiliu sau ridicate, putându-se numi un custode.

(...)”.

5.1.3. Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale

„Art. 11

În cazul în care s-a săvârșit o infracțiune prevăzută de prezenta lege, luarea măsurilor asigurătorii este obligatorie”.

5.1.4. Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție

„Art. 20

În cazul în care s-a săvârșit o infracțiune dintre cele prevăzute în prezentul capitol, luarea măsurilor asigurătorii este obligatorie”.

5.1.5. Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului

„Art. 32

În cazul în care s-a săvârșit o infracțiune de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului, luarea măsurilor asigurătorii este obligatorie”.

5.1.6. Codul de procedură civilă

„Art. 2 („Aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă”)

(1) Dispozițiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă.

(2) De asemenea, dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare. (...)”.

„Titlul IV („Măsuri asigurătorii și provizorii”)

Cap. I („Sechestrul asigurător”)

Secțiunea 1 („Dispoziții generale”)

Art. 953 („Condiții de înființare”)

(1) Creditorul care nu are titlu executoriu, dar a cărui creanță este constatată în scris și este exigibilă, poate solicita înființarea unui sechestrul asigurător asupra bunurilor mobile și imobile ale debitorului, dacă dovedește că a intentat cerere de chemare în judecată. (...)”

Art. 954 („Procedura de soluționare”)

(1) (...) Creditorul nu este dator să individualizeze bunurile asupra cărora solicită să se înființeze sechestrul”.

5.2. Jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului

În cauză sunt incidente drepturile protejate de art. 1 paragrafele (1) și (2) din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale:

„(1) Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

(2) Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții sau a amenzilor”.

Totodată, prezintă relevanță în cauză textul art. 6 parag. (2) din convenția menționată: *„Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită”*.

Din studiul jurisprudenței Curții Constituționale a României rezultă că, sub aspectul concret al problemei de practică neunitară identificate, nu au fost pronunțate decizii relevante.

În legătură cu textele convenționale anterior menționate se reține însă că prin Decizia nr. 207 din 31 martie 2015, publicată în M. Of. nr. 387 din 3 iunie 2015, Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. 250 alin. (6) din Codul de procedură penală și a arătat (paragraful 17) că prin Decizia din 18 septembrie 2006, pronunțată în Cauza Mohammad Yassin Dogmoch împotriva Germaniei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că instituirea unui sechestrul asigurător *„nu reprezintă o judecată asupra unei acuzații în materie penală, în sensul art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, deoarece atât stabilirea unor drepturi de creanță ale unor terți, cât și confiscarea unor bunuri sunt măsuri ce urmează a fi luate ulterior, în cadrul unor proceduri separate”*.

În același sens, în paragraful 19 al deciziei anterior menționate, instanța de contencios constituțional a reținut că *„măsurile asigurătorii sunt o consecință a săvârșirii unei fapte penale și constau în indisponibilizarea temporară a unor bunuri mobile sau imobile prin instituirea unui sechestrul asupra lor. Până la dovedirea vinovăției în materie penală, indisponibilizarea instituită prin sechestrul nu afectează substanța dreptului avut asupra bunurilor supuse măsurii, întrucât acest lucru se poate realiza numai prin dispozitivul hotărârii care trebuie să cuprindă și cele hotărâte cu privire la măsurile asigurătorii”*.

Se mai reține, deopotrivă, că prin Decizia nr. 629 din 8 octombrie 2015, publicată în M. Of. nr. 868 din 20 noiembrie 2015, Curtea Constituțională a constatat constituționalitatea dispozițiilor art. 249 alin. (1) din Codul de procedură penală, arătând că: *„sechestrul este o măsură asigurătorie de drept penal, iar nu o sancțiune penală, care poate fi dispusă împotriva persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală, dar nu ca o consecință a răspunderii penale, nedepinzând de gravitatea faptei săvârșite, neavând, așadar, caracter punitiv, ci eminent preventiv”* (parag. 16).

Instanța de contencios constituțional a reiterat concluzia anterior menționată și în cadrul Deciziei nr. 894 din 17 decembrie 2015, publicată în M. Of. nr. 168 din 4 martie 2016, arătând că luarea măsurilor asigurătorii nu are semnificația stabilirii vinovăției celor ce săvârșesc fapte penale, înainte ca vinovăția acestora să fie stabilită printr-o hotărâre judecătorească definitivă (paragraful 24); totodată, a constatat că *„ingerința generată prin dispunerea sechestrului asupra bunurilor imobile și mobile ale suspectului, inculpatului, persoanei responsabile civilmente ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile vizează drepturi fundamentale, respectiv dreptul de proprietate, este reglementată prin lege, respectiv art. 249 și următoarele din Codul de procedură penală, are ca scop legitim desfășurarea instrucției penale, fiind o*

măsură judiciară aplicabilă în cursul procesului penal, se impune, fiind adecvată în abstracto scopului legitim urmărit, este nediscriminatorie și este necesară într-o societate democratică, pentru protejarea valorilor statului de drept” (paragraful 30).

Nu în ultimul rând, faptul că luarea unei măsuri asigurătorii nu echivalează cu formularea unei acuzații penale – în sensul în care această noțiune a fost definită de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin Decizia din 23 aprilie 2009, pronunțată în Cauza Kamburov II împotriva Bulgariei (paragraful 22), ca „noțiune autonomă a Convenției”, independent de conotația pe care o are în sistemele naționale de drept ale statelor contractante – a fost menționat de instanța europeană și în Cauza Arcuri contra Italiei, arătându-se că astfel de proceduri, prin care nu se urmărește stabilirea unui grad de vinovăție raportat la o infracțiune săvârșită, au o natură preventivă, neputând constitui o acuzație în materie penală.

[...]

6. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, examinând problema de drept, constată că aceasta se referă la identificarea unui punct de vedere neunitar cu privire la caracterul obligatoriu sau facultativ al luării măsurilor asigurătorii de către instanță în cursul judecății, când din verificările efectuate rezultă că inculpatul nu are niciun bun în patrimoniu, în cauzele penale pentru care legislația în vigoare prevede o astfel de obligație, cum sunt: cauzele în care persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitatea de exercițiu restrânsă, cauzele ce au ca obiect infracțiunile de evaziune fiscală prevăzute de art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, publicată în M. Of. nr. 672 din 27 iulie 2005, cu modificările ulterioare, prin raportare la art. 11 din aceeași lege, infracțiunile de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism, potrivit art. 32 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată în M. Of. nr. 702 din 12 octombrie 2012, cu modificările și completările ulterioare, precum și în cauzele care au ca obiect infracțiuni de corupție și asimilate infracțiunilor de corupție, prevăzute în capitolul III din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în M. Of. nr. 219 din 18 mai 2000, astfel cum dispune art. 20 din actul normativ menționat.

Fiind vorba despre o situație obiectivă (lipsa bunurilor din patrimoniul suspectului sau inculpatului) ce poate fi întâlnită relativ frecvent în practică, modul de soluționare a chestiunii de drept ce face obiectul sesizării este de interes și pentru situațiile în care luarea măsurilor asigurătorii este facultativă, fiind lăsată la aprecierea instanței de judecată, precum și pentru ipotezele prevăzute de lege în care asemenea măsuri asigurătorii se dispun asupra bunurilor altor persoane și ale persoanei responsabile civilmente.

Instanța care sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție susține că luarea măsurii asigurătorii depinde de existența unor bunuri în patrimoniul persoanei

vizate de sechestrul. Dacă ar fi acceptat acest punct de vedere, ar trebui să se înțeleagă că punerea în executare a măsurii sechestrului trebuie analizată ca o situație premisă a luării măsurii sechestrului, și nu ca o consecință a dispunerii măsurii.

Nicio dispoziție din Codul de procedură penală ori din Codul de procedură civilă nu susține necesitatea identificării prealabile a bunurilor în procedura sechestrului asigurator. Dimpotrivă, legea generală referitoare la sechestrul, art. 954 din Codul de procedură civilă, vorbește explicit despre lipsa obligației de a fi individualizate bunurile asupra cărora se solicită să se înființeze sechestrul. Soluția se impune în toate situațiile, indiferent dacă legea prevede că luarea măsurilor asiguratorii este obligatorie sau prevede că instituirea acestora este lăsată la latitudinea judecătorului ori procurorului, fiind susținută și de doctrina din materia procesuală civilă: „În ce privește forma cererii, art. 954 alin. (1) teza a doua NCPC prevede că nu există obligativitatea individualizării în cererea de sechestrul a bunurilor asupra cărora se solicită înființarea măsurii asiguratorii. Această soluție se justifică prin aceea că, la momentul solicitării înființării sechestrului, creditorul nu poate fi obligat să cunoască în detaliu bunurile pe care le are debitorul său, această operațiune fiind mai apropiată de momentul executării măsurii. Instituirea sechestrului este o măsură de urgență concepută a veni într-un moment de mare tensiune pentru creditor, care este confruntat cu pericolul creării sau sporirii stării de insolvabilitate a debitorului, iar orice investigații suplimentare cu privire la identificarea bunurilor susceptibile de punere sub sechestrul ar fi de natură să îndepărteze șansele acestuia de a obține o protecție provizorie într-un timp util.

Determinarea bunurilor ce vor fi puse sub sechestrul revine executorului judecătoresc, în faza de executare a măsurii asiguratorii. Tot în această fază procesuală se vor discuta și eventualele contestații ale debitorului cu privire la caracterul sesizabil/insesizabil al unor bunuri sechestrate, la compatibilitatea bunurilor puse sub sechestrul cu mărimea creanței reclamate de către creditor etc.” (Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat. Vol. II – Art. 527-1134. Coordonatori Viorel Mihai Ciobanu. Marian Nicolae – p. 1.270).

Modificarea procedurii de luare a măsurii sechestrului asigurator și introducerea unei condiții suplimentare (ca bunurile să existe și să fie indicate de cel care solicită luarea măsurii) nu sunt susținute nici de necesitatea corelării Codului de procedură penală cu Constituția României (art. 53 din Constituția României, republicată) și nici de regulile procesului echitabil. Regimul executării măsurii sechestrului, de exemplu, existența unor categorii de bunuri asupra cărora măsura nu poate fi dispusă, ca și proporționalitatea măsurii cu scopul urmărit sunt condiții pe care judecătorul le examinează indiferent dacă procedura sechestrului este prevăzută expres de lege sau este lăsată la latitudinea judecătorului sau procurorului.

Instituirea unei măsuri asiguratorii obligă organul judiciar să stabilească un raport rezonabil de proporționalitate între scopul pentru care măsura a fost

dispusă (de exemplu, în vederea confiscării bunurilor), ca modalitate de asigurare a interesului general, și protecția dreptului persoanei acuzate de a se folosi de bunurile sale, pentru a evita să se impună o sarcină individuală excesivă.

Proportionalitatea dintre scopul urmărit la instituirea măsurii și restrângerea drepturilor persoanei acuzate trebuie asigurată indiferent de modul în care legiuitorul a apreciat necesitatea dispunerii sechestrului, ca decurgând din lege sau ca fiind lăsată la aprecierea judecătorului. Condiția decurge atât din art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale, cât și din art. 53 alin. (2) din Constituția României, republicată (măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății). Acest punct de vedere este exprimat în practica Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție (Încheierea nr. 195 din data de 8 martie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 988/1/2016, și, respectiv, Încheierea nr. 394 din data de 11 mai 2016, pronunțată în Dosarul nr. 1.757/1/2016), apreciindu-se că atunci când se dispune luarea unei măsuri asigurătorii, inclusiv de către procuror în cursul urmăririi penale, trebuie avute în vedere mai multe valori implicate în cauză, respectiv se impune o evaluare a prejudiciului produs prin infracțiune, astfel încât valoarea bunurilor sechestrate ce ar urma să fie valorificată în vederea despăgubirii părții civile să fie cât mai apropiată de valoarea prejudiciului pretins.

În cadrul unei anchete penale, sechestrul asigurător vizează în principal garantarea executării unor eventuale creanțe ce vor fi recunoscute în favoarea unor terți lezați prin acțiunea ce face obiectul judecății ori pentru a se garanta executarea unei eventuale sancțiuni constând în confiscarea unor bunuri. Totuși, „(...) *atât stabilirea unor drepturi de creanță ale unor terți, cât și confiscarea sunt măsuri ce urmează a fi luate în cadrul unor proceduri separate, ulterioare, astfel încât procedura de instituire a sechestrului nu constituie o judecată asupra unei acuzații în materie penală, în sensul art. 6 din Convenție. Tot astfel, această procedură nu atinge nici problema de fond a unor drepturi și obligații cu caracter civil, care fac obiectul procedurii principale, astfel încât litigiul privind instituirea unui sechestr nu intră nici în domeniul civil reglementat de art. 6 [din Convenție], care nu este aplicabil în speță (CEDO. Secția a V-a, Decizia Dogmoch c. Germaniei, 8 septembrie 2006. 26.315/03, disponibilă pe www.legalis.ro)*” [Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, Vol. II - Art. 527-1134. Coordonatori Viorel Mihai Ciobanu. Marian Nicolae (p. 1.253)]

În aceste condiții, un prim aspect de interes pentru dezlegarea problemei de drept ce face obiectul sesizării este situația în care, la momentul instituirii măsurilor asigurătorii, în patrimoniul persoanei vizate de măsuri (suspect, inculpat, alte persoane sau persoana responsabilă civilmente) nu există bunuri, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii fiind chemat să stabilească dacă o atare inexistență constituie sau nu un impediment în dispunerea de măsuri asigurătorii.

Analizând prevederile art. 249 alin. (2) din Codul de procedură penală, în raport cu celelalte dispoziții ce reglementează măsurile asigurătorii, se constată că textul nu distinge între bunuri prezente sau viitoare și nici nu limitează obiectul măsurilor asigurătorii la bunurile prezente, existente în patrimoniul persoanelor vizate de măsuri la momentul la care acestea au fost instituite.

Cum scopul instituirii acestor măsuri, menționat de art. 249 alin. (1) din Codul de procedură penală, este unul de interes social general, rezultă că unde textul de lege nu distinge, nici instanțele nu trebuie să distingă (*ubi lex non distinguere, nec nos distinguere debemus*), fiind pe deplin justificată includerea atât a bunurilor prezente, cât și a bunurilor viitoare (care fie nu există încă, fie există, însă în patrimoniul unor terți) sub imperiul măsurilor asigurătorii instituite.

Deși se poate considera că textul art. 254 din Codul de procedură penală se referă, în mod expres, la posibilitatea instituirii popririi asigurătorii asupra unor bunuri viitoare, în realitate, acest text tratează situația unor bunuri prezente, constând în creanțe ale persoanei vizate de poprire. Chiar și așa, nimic nu împiedică instituirea de măsuri asigurătorii în ipoteza inexistenței sau lipsei bunurilor din patrimoniul persoanei cu privire la care se dispune măsura, întrucât, între momentul instituirii și cel al punerii în executare, acest patrimoniu poate suferi transformări, prin includerea unor bunuri viitoare, mobile sau imobile, pentru care legea procesual penală nu conține vreo dispoziție de exceptare de la luarea și, respectiv, executarea măsurilor asigurătorii, câtă vreme este asigurat scopul prevăzut de dispozițiile art. 249 alin. (1) din Codul de procedură penală.

De altfel, o eventuală excludere a bunurilor viitoare de la instituirea sau executarea măsurilor asigurătorii contravine însuși scopului instituirii unor asemenea măsuri, astfel cum este prevăzut de lege. În realitate, existența sau inexistența bunurilor în patrimoniul suspectului, inculpatului, altor persoane sau persoanei responsabile civilmente nu interesează faza instituirii măsurilor asigurătorii, ci privește faza procesuală următoare, aceea a executării dispozițiilor instanței privind luarea unor asemenea măsuri, aspect care rezultă din prevederile art. 250-254 din Codul de procedură penală.

Concret, din analiza dispozițiilor art. 249, 251 și 252 din Codul de procedură penală rezultă că dispoziția de luare a măsurii asigurătorii este atributul procurorului, judecătorului de cameră preliminară sau instanței de judecată și reprezintă o fază procesuală distinctă de aducerea sa la îndeplinire.

Acest lucru rezultă din interpretarea art. 253, 254 și 255 din Codul de procedură penală, potrivit cărora identificarea și evaluarea bunurilor supuse măsurilor asigurătorii se realizează în cadrul executării măsurii dispuse, de către organul competent să aducă la îndeplinire dispoziția organului de urmărire penală sau a judecătorului de cameră preliminară ori a instanței de judecată, după caz. Astfel, există o atribuție stabilită în sarcina executorilor judecătorești prin art. 7 lit. e) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, republicată, cu

modificările și completările ulterioare, constând în aplicarea măsurilor asigurătorii dispuse de instanța judecătorească, text în acord cu dispozițiile art. 213 alin. (6) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare, care prevede, între altele, că măsurile asigurătorii dispuse de instanțele judecătorești sau de alte organe competente „se duc la îndeplinire în conformitate cu dispozițiile referitoare la executarea silită, care se aplică în mod corespunzător”.

În același context al celor două faze procesuale, luarea măsurii și punerea în executare a măsurii, se reține că, prin Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016 a Curții Constituționale, publicată în M. Of. nr. 276 din 12 aprilie 2016, textul art. 250 alin. (6) din Codul de procedură penală a fost declarat parțial neconstituțional, deoarece nu prevedea posibilitatea contestării luării măsurii asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară ori de către instanța de judecată, considerându-se că lipsa unei căi de atac separate îndreptate împotriva însuși fondului dispunerii măsurii contravine drepturilor consacrate de art. 21 alin. (1) și (3), art. 44 și art. 129 din Constituția României, republicată. În acest sens, prin O.U.G. nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară a fost introdusă posibilitatea formulării căilor de atac împotriva luării măsurii asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară ori de către instanța de judecată, prin adăugarea în Codul de procedură penală a unui nou articol, art. 250¹, și modificarea atât a textului art. 250 [prin introducerea alin. (5¹)], cât și pe cel al art. 251 din actul normativ arătat.

Totodată, se observă că art. 250 alin. (8) din Codul de procedură penală menționează expres că o eventuală contestație formulată după rămânerea definitivă a hotărârii de instituire a unei măsuri asigurătorii mai poate privi doar maniera de aducere la îndeplinire a măsurii, mai exact, executarea măsurii, legea care guvernează o atare contestație la executare fiind legea civilă.

Sub un al doilea aspect, referitor la opinia exprimată de prima orientare jurisprudențială privind necesitatea întreprinderii unor verificări prealabile ale existenței bunurilor care ar putea face obiectul măsurilor asigurătorii dispuse, se constată că dispozițiile care reglementează condițiile generale privind măsurile asigurătorii în procesul penal, cuprinse în titlul V cap. III din Codul de procedură penală, nu includ necesitatea indicării prealabile a bunurilor aparținând persoanei împotriva căreia se solicită luarea măsurii, după cum nu se prevede nici obligația instanței de judecată sau organului de urmărire penală ca, prealabil dispunerii măsurii, să procedeze la identificarea în concreto a bunurilor asupra cărora se va institui măsura asigurătorie. Nici nu s-ar putea impune asemenea condiții, câtă vreme, în raport cu scopul pentru care sunt instituite măsurile asigurătorii, precizat de art. 249 alin. (1) din Codul de procedură penală, acestea reprezintă proceduri

temporare, care trebuie să aibă în vedere caracterul dinamic al patrimoniului pe care îl vizează.

Prin urmare, în lipsa unui text de lege care să prevadă o atare condiție suplimentară în sarcina organului judiciar, nu se poate susține necesitatea realizării de verificări prealabile la momentul instituirii măsurii asigurătorii, în scopul determinării existenței și identificării bunurilor din patrimoniul persoanei vizate de măsura respectivă, deoarece s-ar adăuga în mod nepermis la lege, aspect ce contravine principiului legalității procesului penal.

Această concluzie derivă din economia textelor de lege aplicabile și, în lipsa oricăror prevederi contrare, este valabilă atât în situația în care aplicarea măsurilor este facultativă, legea lăsând instituirea lor la aprecierea organului competent, cât și în situația ce face obiectul prezentei sesizări, ce are în vedere ipoteza în care legea impune luarea măsurilor asigurătorii.

Mai mult, din analiza textelor de lege incidente rezultă că, în cazurile în care, fie potrivit legilor speciale, fie în conformitate cu dispozițiile art. 249 alin. (7) din Codul de procedură penală, instituirea de măsuri asigurătorii este obligatorie, instanța de judecată sau organul de urmărire penală este ținut să le dispună, chiar și în situația în care se învederează că persoana cu privire la care se pune în discuție luarea măsurii nu are, la data instituirii măsurii, bunuri în proprietate, întrucât condiția existenței bunurilor în patrimoniul persoanei cu privire la care se dispune măsura nu este prevăzută de lege și orice conduită contrară ar contraveni scopului urmărit de lege prin instituirea obligatorie a unei asemenea măsuri.

Cum sesizarea urmărește o dezlegare a problemei de drept analizate, care să asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii de către completul investit cu soluționarea recursului în interesul legii, soluția legală nu poate fi decât cea a aplicării întocmai, fără adăugări, a textelor de lege incidente, anterior menționate, care stabilesc, neechivoc, că măsura trebuie instituită în mod obligatoriu, în prezența circumstanțelor speciale impuse de art. 249 alin. (7) din Codul de procedură penală și de legile speciale (infracțiunile de evaziune fiscală prevăzute de art. 9 din Legea nr. 241/2005, cele prevăzute de art. 32 din Legea nr. 656/2002 și de art. 20 din Legea nr. 78/2000).

În considerarea celor expuse, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru judecarea recursului în interesul legii va admite recursul în interesul legii declarat de Curtea de Apel Brașov și va stabili că atunci când se instituie măsuri asigurătorii în procesul penal nu este necesar să se indice sau să se dovedească ori să se individualizeze bunurile asupra cărora se înființează măsura asigurătorie.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 19/2017

Prin Decizia nr. 19/2017, ÎCCJ (Complet RIL) a *admis* recursul în interesul legii formulat de Curtea de Apel Brașov și, în consecință, a stabilit că: **atunci când se instituie măsuri asigurătorii în procesul penal, nu este necesar să se indice sau să se dovedească ori să se individualizeze bunurile asupra cărora se înființează măsura asigurătorie.**

**DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 9/2017
(M. OF. NR. 988/13.12.2017):
PROCEDURA PRIVIND OBLIGAREA ANGAJATORILOR
LA PLATA UNOR DREPTURI SALARIALE
CARE NU SUNT RECUNOSCUTE PRIN ACTE
ALE ORDONATORILOR DE CREDITE ORI PRIN CIM
SAU ACTE ADIȚIONALE**

De Redacția ProLege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar	
Decizia nr. 9/2017 (M. Of. nr. 988 din 13 decembrie 2017)	Complet RIL	Legea-cadru nr. 330/2009 (M. Of. nr. 762 din 9 noiembrie 2009; cu modif ult.)	Art. 34	În interpretarea unitară a dispozițiilor art. 34 din Legea nr. 330/2009, art. 30 din Legea nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010 și a art. 11 din O.U.G. nr. 83/2014, dispozițiile legale nu instituie o procedură prealabilă sesizării	Curtea a respins, ca inadmisibilă, solicitarea de a interpreta aceleași prevederi legale (în ipoteza unui răspuns că prevederile legale nu instituie o procedură prealabilă sesizării instanțelor din cadrul jurisdicției muncii) în sensul de a stabili dacă
		Legea-cadru nr. 284/2010 (M. Of. nr. 877 din 28 decembrie 2010; cu modif ult.)	Art. 30		
		Legea nr. 285/2010 (M. Of. nr. 878 din 28 decembrie 2010)	Art. 7		
		O.U.G. nr. 83/2014	Art. 11		

		(M. Of. nr. 925 din 18 decembrie 2014; cu modif. ult.)		instanțelor din cadrul jurisdicției muncii cu acțiuni având ca obiect obligarea angajatorilor la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte individuale de muncă sau acte adiționale la acestea din urmă.	instanțele din cadrul jurisdicției muncii pot obliga angajatorii la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite sau prin contractele individuale de muncă ori prin acte adiționale la acestea din urmă.
--	--	--	--	--	--

În M. Of. nr. 988 din 13 decembrie 2017, a fost publicată **Decizia ÎCCJ nr. 9/2017 din 29 mai 2017** referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „interpretarea unitară a dispozițiilor art. 34 din Legea nr. 330/2009, art. 30 din Legea nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010 și a art. 11 din O.U.G. nr. 83/2014”.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Legea-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările ulterioare

„Art. 34

(1) Soluționarea contestațiilor în legătură cu stabilirea salariilor de bază individuale, a sporurilor, a premiilor și a altor drepturi care se acordă potrivit prevederilor prezentei legi este de competența ordonatorilor de credite.

(2) Contestația poate fi depusă în termen de 5 zile de la data luării la cunoștință a actului administrativ de stabilire a drepturilor salariale, la sediul ordonatorului de credite.

(3) *Ordonatorii de credite vor soluționa contestațiile în termen de 10 zile.*

(4) *Împotriva măsurilor dispuse potrivit prevederilor alin. (1) persoana nemulțumită se poate adresa instanței de contencios administrativ sau, după caz, instanței judecătorești competente potrivit legii, în termen de 30 de zile de la data comunicării soluționării contestației”.*

Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice

„Art. 30

(1) *Soluționarea contestațiilor în legătură cu stabilirea salariilor de bază individuale, a sporurilor, a premiilor și a altor drepturi care se acordă potrivit prevederilor prezentei legi este de competența ordonatorilor de credite.*

(2) *Contestația poate fi depusă în termen de 15 zile lucrătoare de la data luării la cunoștință a actului administrativ de stabilire a drepturilor salariale, la sediul ordonatorului de credite.*

(3) *Ordonatorii de credite vor soluționa contestațiile în termen de 10 zile lucrătoare.*

(4) *Împotriva măsurilor dispuse potrivit prevederilor alin. (1) persoana nemulțumită se poate adresa instanței de contencios administrativ sau, după caz, instanței judecătorești competente potrivit legii, în termen de 30 de zile calendaristice de la data comunicării soluționării contestației în scris”.*

Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice

„Art. 7

(1) *Soluționarea contestațiilor în legătură cu stabilirea salariilor de bază, indemnizațiilor lunare de încadrare și a soldelor funcțiilor de bază/salariilor funcțiilor de bază care se acordă potrivit prevederilor prezentei legi este de competența ordonatorilor de credite.*

(2) *Contestația poate fi depusă în termen de 5 zile de la data luării la cunoștință a actului administrativ de stabilire a drepturilor salariale, la sediul ordonatorului de credite.*

(3) *Ordonatorii de credite vor soluționa contestațiile în termen de 10 zile.*

(4) *Împotriva măsurilor dispuse potrivit prevederilor alin. (1) persoana nemulțumită se poate adresa instanței de contencios administrativ sau, după caz, instanței judecătorești competente potrivit legii, în termen de 30 de zile de la data comunicării soluționării contestației”.*

O.U.G. nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice

„Art. 11

(1) *Soluționarea contestațiilor în legătură cu stabilirea salariilor de bază, indemnizațiilor lunare de încadrare și a soldelor funcțiilor de bază/salariilor funcțiilor de bază care se acordă potrivit prevederilor prezentei legi este de competența ordonatorilor de credite.*

(2) *Contestația poate fi depusă în termen de 5 zile de la data luării la cunoștință a actului administrativ de stabilire a drepturilor salariale, la sediul ordonatorului de credite.*

(3) *Ordonatorii de credite soluționează contestațiile în termen de 30 de zile.*

(4) *Împotriva măsurilor dispuse potrivit prevederilor alin. (1) persoana nemulțumită se poate adresa instanței de contencios administrativ sau, după caz, instanței judecătorești*

competente potrivit legii, în termen de 30 de zile de la data comunicării soluționării contestației”.

II. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție. Obiectul sesizării

2. Sesizarea s-a făcut de către Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța, atașându-se, în dovedirea practicii neunitare, jurisprudența curților de apel.

Instanțele din cadrul jurisdicției muncii au fost sesizate cu acțiuni prin care salariații plătiți din fonduri publice au solicitat obligarea angajatorilor lor la plata unor drepturi salariale care nu au fost recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte individuale de muncă sau acte adiționale la acestea din urmă. Situația de fapt avută în vedere se caracterizează atât prin lipsa unui act al ordonatorului de credite sau act adițional la contractul individual de muncă prin care să se fi făcut aplicarea Legii-cadru nr. 330/2009, a Legii-cadru nr. 284/2010, a Legii nr. 285/2010 sau a O.U.G. nr. 83/2014, cât și mai ales prin existența unui asemenea act juridic a cărui anulare (sau revocare) nu a fost solicitată nici în procedura prevăzută de prevederile legale incidente, nici în cadrul acțiunilor.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

20. Analizând recursul în interesul legii, rapoartele întocmite de judecătorii-raportori, opiniile specialiștilor, precum și problema de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

21. Analiza condițiilor de admisibilitate privind punctul 1 al sesizării, respectiv interpretarea art. 34 din Legea-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, art. 30 din Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, art. 7 din Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice și art. 11 din O.U.G. nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, respectiv dacă aceste prevederi legale instituie sau nu o procedură prealabilă sesizării instanțelor din cadrul jurisdicției muncii cu acțiuni având ca obiect obligarea angajatorilor la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte individuale de muncă sau acte adiționale la acestea din urmă.

22. Verificând regularitatea investiției, prin prisma dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, se constată că această condiție legală este îndeplinită în ceea ce privește pe titularul sesizării.

23. Este îndeplinită și condiția privind respectarea cerințelor de ordin formal prescrise de prevederile art. 515 din Codul de procedură civilă, date fiind anexele memoriului de recurs în interesul legii din care rezultă că practica neunitară se

identifică la nivelul tuturor curților de apel din țară, fiind ilustrată prin hotărâri judecătorești definitive (dacă litigiul s-a judecat potrivit Codului de procedură civilă adoptat prin Legea nr. 134/2010), precum și prin hotărâri judecătorești irevocabile (dacă judecata s-a desfășurat în baza dispozițiilor Codului de procedură civilă de la 1865).

24. Obiectul recursului în interesul legii se circumscrie dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, și anume privește probleme de drept soluționate diferit de instanțele judecătorești.

25. În acest sens, Înalta Curte de Casație și Justiție este investită, prin promovarea prezentului recurs în interesul legii, cu solicitarea de interpretare a art. 34 din Legea nr. 330/2009, a art. 30 din Legea nr. 284/2010, a art. 7 din Legea nr. 285/2010 și a art. 11 din O.U.G. nr. 83/2014, respectiv dacă aceste prevederi legale instituie sau nu o procedură prealabilă sesizării instanțelor din cadrul jurisdicției muncii cu acțiuni având ca obiect obligarea angajatorilor la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte individuale de muncă sau acte adiționale la acestea din urmă.

26. Legea nr. 330/2009

„Art. 34

(1) *Soluționarea contestațiilor în legătură cu stabilirea salariilor de bază individuale, a sporurilor, a premiilor și a altor drepturi care se acordă potrivit prevederilor prezentei legi este de competența ordonatorilor de credite.*

(2) *Contestația poate fi depusă în termen de 5 zile de la data luării la cunoștință a actului administrativ de stabilire a drepturilor salariale, la sediul ordonatorului de credite.*

(3) *Ordonatorii de credite vor soluționa contestațiile în termen de 10 zile.*

(4) *Împotriva măsurilor dispuse potrivit prevederilor alin. (1) persoana nemulțumită se poate adresa instanței de contencios administrativ sau, după caz, instanței judecătorești competente potrivit legii, în termen de 30 de zile de la data comunicării soluționării contestației”.*

27. Legea nr. 284/2010

„Art. 30

(1) *Soluționarea contestațiilor în legătură cu stabilirea salariilor de bază individuale, a sporurilor, a premiilor și a altor drepturi care se acordă potrivit prevederilor prezentei legi este de competența ordonatorilor de credite.*

(2) *Contestația poate fi depusă în termen de 15 zile lucrătoare de la data luării la cunoștință a actului administrativ de stabilire a drepturilor salariale, la sediul ordonatorului de credite.*

(3) *Ordonatorii de credite vor soluționa contestațiile în termen de 10 zile lucrătoare.*

(4) *Împotriva măsurilor dispuse potrivit prevederilor alin. (1) persoana nemulțumită se poate adresa instanței de contencios administrativ sau, după caz, instanței judecătorești competente potrivit legii, în termen de 30 de zile calendaristice de la data comunicării soluționării contestației în scris”.*

28. Legea nr. 285/2010

„Art. 7

(1) Soluționarea contestațiilor în legătură cu stabilirea salariilor de bază, indemnizațiilor lunare de încadrare și a soldelor funcțiilor de bază/salariilor funcțiilor de bază care se acordă potrivit prevederilor prezentei legi este de competența ordonatorilor de credite.

(2) Contestația poate fi depusă în termen de 5 zile de la data luării la cunoștință a actului administrativ de stabilire a drepturilor salariale, la sediul ordonatorului de credite.

(3) Ordonatorii de credite vor soluționa contestațiile în termen de 10 zile.

(4) Împotriva măsurilor dispuse potrivit prevederilor alin. (1) persoana nemulțumită se poate adresa instanței de contencios administrativ sau, după caz, instanței judecătorești competente potrivit legii, în termen de 30 de zile de la data comunicării soluționării contestației”.

29. O.U.G. nr. 83/2014

„Art. 11

(1) Soluționarea contestațiilor în legătură cu stabilirea salariilor de bază, indemnizațiilor lunare de încadrare și a soldelor funcțiilor de bază/salariilor funcțiilor de bază care se acordă potrivit prevederilor prezentei legi este de competența ordonatorilor de credite.

(2) Contestația poate fi depusă în termen de 5 zile de la data luării la cunoștință a actului administrativ de stabilire a drepturilor salariale, la sediul ordonatorului de credite.

(3) Ordonatorii de credite soluționează contestațiile în termen de 30 de zile.

(4) Împotriva măsurilor dispuse potrivit prevederilor alin. (1) persoana nemulțumită se poate adresa instanței de contencios administrativ sau, după caz, instanței judecătorești competente potrivit legii, în termen de 30 de zile de la data comunicării soluționării contestației”.

30. Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare

„Art. 1

(1) Prezentul cod reglementează domeniul raporturilor de muncă, modul în care se efectuează controlul aplicării reglementărilor din domeniul raporturilor de muncă, precum și jurisdicția muncii.

(2) Prezentul cod se aplică și raporturilor de muncă reglementate prin legi speciale, numai în măsura în care acestea nu conțin dispoziții specifice derogatorii.

Art. 170

Acceptarea fără rezerve a unei părți din drepturile salariale sau semnarea actelor de plată în astfel de situații nu poate avea semnificația unei renunțări din partea salariatului la drepturile salariale ce i se cuvin în integralitatea lor, potrivit dispozițiilor legale sau contractuale.

Art. 171

(1) Dreptul la acțiune cu privire la drepturile salariale, precum și cu privire la daunele rezultate din neexecutarea în totalitate sau în parte a obligațiilor privind plata salariilor se prescrie în termen de 3 ani de la data la care drepturile respective erau datorate.

(2) *Termenul de prescripție prevăzut la alin. (1) este întrerupt în cazul în care intervine o recunoaștere din partea debitorului cu privire la drepturile salariale sau derivând din plata salariului.*

Art. 266

Jurisdicția muncii are ca obiect soluționarea conflictelor de muncă cu privire la încheierea, executarea, modificarea, suspendarea și încetarea contractelor individuale sau, după caz, colective de muncă prevăzute de prezentul cod, precum și a cererilor privind raporturile juridice dintre partenerii sociali, stabilite potrivit prezentului cod.

Art. 269

(1) *Judecarea conflictelor de muncă este de competența instanțelor judecătorești, stabilite potrivit legii.*

(2) *Cererile referitoare la cauzele prevăzute la alin. (1) se adresează instanței competente în a cărei circumscripție reclamantul își are domiciliul sau reședința ori, după caz, sediul.*

(3) *Dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă pentru coparticiparea procesuală activă, cererea poate fi formulată la instanța competentă pentru oricare dintre reclamanți”.*

Art. 278

(...)

(2) *Prevederile prezentului cod se aplică cu titlu de drept comun și acelor raporturi juridice de muncă neîntemeiate pe un contract individual de muncă, în măsura în care reglementările speciale nu sunt complete și aplicarea lor nu este incompatibilă cu specificul raporturilor de muncă respective”.*

31. *Legea dialogului social nr. 62/2011, republicată, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Legea nr. 62/2011*

„Art. 208

Conflictele individuale de muncă se soluționează în primă instanță de către tribunal”.

Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Legea nr. 188/1999

„Art. 109

Cauzele care au ca obiect raportul de serviciu al funcționarului public sunt de competența secției de contencios administrativ și fiscal a tribunalului, cu excepția situațiilor pentru care este stabilită expres prin lege competența altor instanțe”.

32. *Reglementarea cuprinsă în legile-cadru, partea generală a acestora, și în legile anuale de salarizare, este aplicabilă tuturor salariaților remunerați din venituri publice, personal contractual, funcționari publici și personalul asimilat salariaților.*

33. *Legea nr. 330/2009 și O.U.G. nr. 1/2010 privind unele măsuri de reîncadrare în funcții a unor categorii de personal din sectorul bugetar și stabilirea salariilor acestora, precum și alte măsuri în domeniul bugetar, au fost abrogate prin art. 39 lit. w) și x) din Legea nr. 284/2010, act normativ care, de asemenea, are ca obiect de reglementare stabilirea unui sistem unitar de salarizare pentru personalul plătit din bugetul general consolidat.*

34. Legea nr. 284/2010 a fost succedată, în perioada 2011-2016, de legi speciale anuale de salarizare, astfel: Legea nr. 285/2010, Legea nr. 283/2011 privind aprobarea O.U.G. nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din O.U.G. nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, prin care s-a stabilit salarizarea în anul 2012 a personalului plătit din fonduri publice; O.U.G. nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, aprobată prin Legea nr. 36/2014; O.U.G. nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu completări prin Legea nr. 28/2014; O.U.G. nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, modificată prin O.U.G. nr. 20/2016, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 250/2016.

35. În anexele legilor-cadru de salarizare pe familii ocupaționale există și prevederi speciale aplicabile principiului specialia generalibus derogant, pentru personalul salarizat în baza acestor anexe. Cu titlu de exemplu, pentru familia ocupațională de funcții bugetare „justiție”, dispozițiile art. 7 din cap. VIII din anexa VI la Legea nr. 284/2010 prevăd că *„personalul salarizat potrivit prezentului capitol, nemulțumit de modul de stabilire a drepturilor salariale, poate face contestație, în termen de 15 zile de la data comunicării actului administrativ al ordonatorului de credite, la organele de conducere ale Ministerului Justiției, Consiliului Superior al Magistraturii, Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcției Naționale Anticorupție, Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, la Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție ori, după caz, la colegiile de conducere ale curților de apel sau parchetelor de pe lângă acestea. Contestațiile se soluționează în termen de cel mult 30 de zile”*.

36. Alineatul (2) al aceluiași articol prevede că, *„împotriva hotărârilor organelor prevăzute la alin. (1) se poate face plângere, în termen de 30 de zile de la comunicare, la Secția de contencios administrativ a Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru hotărârile Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție sau, după caz, a Curții de Apel București pentru celelalte hotărâri. Hotărârile pronunțate sunt irevocabile”*.

37. Se constată că, în această situație, legea instituie o procedură specială în fața ordonatorului de credite, urmată de o procedură judiciară în contencios administrativ.

38. Spre deosebire de norma specială, care instituie o procedură specială în fața ordonatorului de credite, dispoziția cu aplicare generală nu instituie o procedură prealabilă în sensul Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, întrucât nu este urmată de o acțiune în contencios administrativ, salariatul nemulțumit urmând a se îndrepta la instanța competentă în ceea ce privește raportul său de muncă.

39. Astfel, personalul contractual și personalul asimilat acestuia (cu titlu de exemplu, funcții de demnitate publică numite sau alese) se pot adresa la instanța de dreptul muncii, potrivit art. 208 din Legea nr. 62/2011 coroborate cu art. 1, art. 170- 171, art. 266 și art. 269 din Codul muncii, iar funcționarii publici la instanța de contencios administrativ, potrivit Legii nr. 188/1999.

40. Conform art. 109 din Legea nr. 188/1999, cauzele care au ca obiect raportul de serviciu al funcționarului public sunt de competența secției de contencios administrativ și fiscal a tribunalului, cu excepția situațiilor pentru care este stabilită expres prin lege competența altor instanțe.

41. Chiar dacă actul de stabilire a drepturilor salariale este denumit act administrativ în alin. (2) al art. 34 din Legea nr. 330/2009, art. 30 din Legea nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010, art. 12 din O.U.G. nr. 103/2013, art. 11 din O.U.G. nr. 83/2014, față de distincția făcută la alin. (4) din aceleași dispoziții legale, referitor la instanțele competente, acesta nu reprezintă decât înscrisul doveditor prin care angajatorul face aplicarea dispoziției de salarizare (aspect ce ține de organizarea proprie și funcționarea internă), fără a dobândi sensul de act emis, chiar cu caracter individual, în exercitarea atribuțiilor de putere cu care un organ administrativ a fost învestit.

42. Aceasta cu atât mai mult cu cât, în ceea ce privește personalul contractual, calitatea de angajator cu atribuții de ordonator de credite poate fi orice persoană juridică care utilizează venituri de la bugetul statului, fără a fi obligatoriu, și o autoritate publică în sensul art. 1 și art. 2 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 554/2004 (a se vedea Decizia nr. 28 din 24 aprilie 2017 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, conform căreia noțiunea de autoritate publică nu este similară cu cea de instituție publică).

43. Din cele arătate rezultă că, dacă în legile-cadru se putea contesta, în procedura specială, salariul de bază, dar și sporurile, premiile, alte drepturi salariale acordate prin lege, potrivit actelor normative anuale de salarizare, se contestă la ordonatorul de credite doar salariile de bază/de încadrare stabilite de acesta.

44. Prin urmare, ar putea fi calificată ca fiind o procedură administrativă internă, obligatorie numai în situația în care angajatorul a emis un act de stabilire a salariului de bază, fixarea unui termen de contestare a acestuia fiind menită să confere siguranță actului intrat în circuitul civil.

45. Dacă angajatorul a emis și a comunicat decizia de stabilire a salariilor, salariatul trebuie să urmeze procedura specială obligatorie, statornică de legile salarizării în vigoare la momentul respectiv.

46. De asemenea, angajații trebuie să urmeze procedura prealabilă atunci când sesizează instanța de contencios administrativ cu acțiuni ce au ca obiect anularea/revocarea/modificarea actelor administrative - comunicate - prin care angajatorii cărora li se aplică dispozițiile ar. 34 din Legea nr. 330/2009, art. 30 din Legea nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010 și art. 11 din O.U.G. nr. 83/2014

au făcut încadrarea/reîncadrarea personalului plătit din fonduri publice și au stabilit drepturile salariale ce se acordă potrivit acestei încadrări/reîncadrări, respectiv au stabilit salariile de bază.

47. Rolul procedurii descrise în legile de salarizare este tocmai asigurarea posibilității ordonatorului de credite de a corecta rapid orice eroare în stabilirea salariilor.

48. Per a contrario, nu fac obiectul procedurii de contestare administrativă alte categorii de drepturi (sporuri, compensații, ajutoare) reglementate de lege, ce pot intra în venitul brut al salariatului, nerecunoscute de angajator, și nici eventualele solicitări de acordare retroactivă a oricăror drepturi salariale, pentru aceste situații este aplicabil dreptul comun care permite formularea unei acțiuni directe la instanța competentă a statua asupra litigiilor privind drepturile salariale pretinse de părți, recunoscute sau nu de ordonatorii de credite.

49. Prin urmare, atunci când pretențiile angajaților nu rezultă dintr-o încadrare/reîncadrare pretins nelegală, ci vizează obligarea angajatorului la plata unor drepturi salariale neacordate, precum și atunci când angajatorul nu a emis un act administrativ/act adițional la contractul individual de muncă ori actul respectiv nu a fost comunicat angajaților, admisibilitatea cererii de chemare în judecată cu care salariatul a investit instanța specializată în litigii de muncă nu este condiționată de parcurgerea procedurii prealabile.

50. În concluzie, răspunzând primului punct al sesizării, se constată că, în condițiile în care obiectul litigiilor este reprezentat de acțiuni având ca obiect obligarea angajatorilor la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte individuale de muncă sau acte adiționale la acestea din urmă, textele de lege menționate, respectiv art. 34 din Legea nr. 330/2009, art. 30 din Legea nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010, art. 11 din O.U.G. nr. 83/2014, urmează a se interpreta în sensul că nu instituie o procedură prealabilă sesizării instanțelor din cadrul jurisdicției muncii cu aceste litigii.

51. Analiza condițiilor de admisibilitate în ceea ce privește solicitarea interpretării aceluiași prevederi legale (art. 34 din Legea nr. 330/2009, art. 30 din Legea nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010, art. 11 din O.U.G. nr. 83/2014) în sensul de a stabili dacă instanțele din cadrul jurisdicției muncii pot obliga angajatorii la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte sau acte adiționale la acestea din urmă.

52. O condiție de admisibilitate ce trebuie analizată este aceea ca sesizarea să fie de natură să ducă la atingerea scopului recursului în interesul legii.

53. Articolul 514 din Codul de procedură civilă, cu denumirea marginală „calitatea procesuală”, reglementează, în realitate, și scopul recursului în interesul

legii, ca fiind acela de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești.

54. În mod concret, demersul sesizării formulate de către unul dintre titularii recunoscuți de lege trebuie să fie apt să ducă la atingerea acestui scop, în caz contrar recursul în interesul legii fiind inadmisibil.

55. Această aptitudine implică, pe lângă îndeplinirea condițiilor de admisibilitate statuate în art. 515 din Codul de procedură civilă, și modalitatea de identificare a obiectului sesizării într-o chestiune punctuală, caracterizată, de natură să ducă la lămurirea interpretării și aplicării textului de lege supus examenului în cadrul acestei proceduri, printr-o dezlegare de principiu, generică, ce rezolvă întreaga problematică a unui text de lege.

56. Plecând de la dispozițiile art. 514 din Codul de procedură civilă, rezultă că premisa recursului în interesul legii este aceea de a înlătura practica neunitară, prin interpretarea și aplicarea unitară a legii.

57. Per a contrario, nu este asigurată această premisă dacă sesizarea privește doar modalitatea în care, în lumina unei interpretări anterioare, stabilind circumstanțele unei cauze – atribut exclusiv al instanței sesizate cu litigiul – instanțele realizează aplicarea dispoziției cu caracter general și impersonal la cazul concret cu care au fost învestite.

58. A stabili dacă instanțele din cadrul jurisdicției muncii pot obliga angajatorii la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte individuale de muncă sau acte adiționale la acestea din urmă nu reprezintă, așadar, o problemă de interpretare a legii, ci doar un exercițiu al aplicării sale.

59. În consecință, sesizarea cu care instanța supremă a fost învestită prin prezenta cauză, scopul procedurii, adică asigurarea interpretării și aplicării textului de lege supus examinării, printr-o dezlegare de principiu care să rezolve întreaga problematică a textului de lege, nu poate fi realizat.

60. Nu în ultimul rând, Înalta Curte de Casație și Justiție amintește că îndeplinirea rolului său constituțional se poate realiza numai prin pronunțarea unei decizii interpretative, iar nu a uneia aditive, prin care s-ar adăuga un nou conținut textului legii supuse interpretării, care ar putea însemna că intră în competența acesteia atributul de a legifera.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 9/2017

Prin Decizia nr. 9/2017, ÎCCJ (Complet RIL) a *admis* recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța și, în consecință, a stabilit că: **în interpretarea unitară a dispozițiilor art. 34 din Legea nr. 330/2009, art. 30 din Legea nr. 284/2010, art. 7 din Legea nr. 285/2010 și a art. 11 din O.U.G. nr. 83/2014, dispozițiile legale nu instituie o procedură prealabilă sesizării instanțelor din cadrul jurisdicției muncii cu acțiuni având ca obiect obligarea angajatorilor la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt**

recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite ori prin contracte individuale de muncă sau acte adiționale la acestea din urmă.

De asemenea, cu aceeași ocazie Curtea a *respins*, ca inadmisibilă, solicitarea de a interpreta aceleași prevederi legale (în ipoteza unui răspuns că prevederile legale nu instituie o procedură prealabilă sesizării instanțelor din cadrul jurisdicției muncii) în sensul de a stabili dacă instanțele din cadrul jurisdicției muncii pot obliga angajatorii la plata, în temeiul legii, a unor drepturi salariale care nu sunt recunoscute prin acte ale ordonatorilor de credite sau prin contractele individuale de muncă ori prin acte adiționale la acestea din urmă.

**DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 21/2017
(M. OF. NR. 1024/27.12.2017):
RAPORTUL DINTRE INFRAȚIUNEA DE EVAZIUNE FISCALĂ
ȘI INFRAȚIUNILE DE FALS ÎN ÎNSCRISURI
SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ ȘI UZ DE FALS**

De Redacția ProLege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar
Decizia nr. 21/2017 (M. Of. 1024 din 27 decembrie 2017)	Complet RIL	Legea nr. 241/2005	Art. 9	În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor vizând încadrarea juridică a faptei de evidențiere, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, în ipoteza înregistrării unor facturi fiscale și chitanțe de plată întocmite în fals în numele unor societăți comerciale care nu recunosc tranzacțiile sau care au avut în perioada funcționării comportamentul fiscal asemănător societăților comerciale „fantomă”, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale; raportul dintre infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 și infracțiunile de fals în înscrisuri sub semnătură privată/uz de
		NCP	Art. 322 și art. 323	

				fals prevăzute de art. 322 și art. 323 din Codul penal stabilește că: fapta de evidențiere în actele contabile sau în alte documente legale a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, prin folosirea de facturi și chitanțe fiscale falsificate, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale, constituie infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale.
--	--	--	--	--

În M. Of. nr. 1024 din 27 decembrie 2017, a fost publicată **Decizia ÎCCJ nr. 21/2017 din 6 noiembrie 2017** referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: *„încadrarea juridică a faptei de evidențiere, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, în ipoteza înregistrării unor facturi fiscale și chitanțe de plată întocmite în fals în numele unor societăți comerciale care nu recunosc tranzacțiile sau care au avut în perioada funcționării comportamentul fiscal asemănător societăților comerciale tip «fantomă», în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale; respectiv cu privire la raportul dintre infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare (denumită în continuare Legea nr. 241/2005) și infracțiunile de fals în înscrisuri sub semnătură privată și uz de fals, prevăzute de art. 322 și art. 323 din Codul penal”.*

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Legea nr. 241/2005

„Art. 9

(1) Constituie infracțiuni de evaziune fiscală și se pedepsesc cu închisoare de la 2 ani la 8 ani și interzicerea unor drepturi următoarele fapte săvârșite în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale:

- a) ascunderea bunului ori a sursei impozabile sau taxabile;*
- b) omisiunea, în tot sau în parte, a evidențierii, în actele contabile ori în alte documente legale, a operațiunilor comerciale efectuate sau a veniturilor realizate;*
- c) evidențierea, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive;*

d) alterarea, distrugerea sau ascunderea de acte contabile, memorii ale aparatelor de taxat ori de marcat electronice fiscale sau de alte mijloace de stocare a datelor;

e) executarea de evidențe contabile duble, folosindu-se înscrisuri sau alte mijloace de stocare a datelor;

f) sustragerea de la efectuarea verificărilor financiare, fiscale sau vamale, prin nedeclararea, declararea fictivă ori declararea inexactă cu privire la sediile principale sau secundare ale persoanelor verificate;

g) substituirea, degradarea sau înstrăinarea de către debitor ori de către terțe persoane a bunurilor sechestrate în conformitate cu prevederile Codului de procedură fiscală și ale Codului de procedură penală”.

Codul penal

„Art. 322 („Falsul în înscrisuri sub semnătură privată”)

(1) Falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin vreunul dintre modurile prevăzute în art. 320 sau art. 321, dacă făptuitorul folosește înscrisul falsificat ori îl încredințează altei persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecințe juridice, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

Art. 323 („Uzul de fals”)

(1) Folosirea unui înscris oficial ori sub semnătură privată, cunoscând că este fals, în vederea producerii unei consecințe juridice, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă, când înscrisul este oficial, și cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă, când înscrisul este sub semnătură privată”.

1. Problema de drept care a generat practica neunitară

Prin recursul în interesul legii formulat de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție s-a susținut că în practica judiciară națională nu există un punct de vedere unitar cu privire la încadrarea juridică a faptei de evidențiere, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, în ipoteza înregistrării unor facturi fiscale și chitanțe de plată întocmite în fals în numele unor societăți comerciale care nu recunosc tranzacțiile sau care au avut în perioada funcționării comportamentul fiscal asemănător societăților comerciale tip „fantomă”, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale; respectiv a raportului dintre infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 și infracțiunile de fals în înscrisuri sub semnătură privată și uz de fals, prevăzute de art. 322 și art. 323 din Codul penal.

Problematica juridică născută ar decurge din evidențierea a două orientări jurisprudențiale în materie.

5.3. Cu privire la dezlegarea problemei de drept sesizate, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii reține următoarele:

În dezlegarea problemei de drept care a creat divergența de practică judiciară, sesizată prin recursul în interesul legii, trebuie a se porni, față de elementele care

determină această diferențiere jurisprudențială, în mod evident, de la elementul material al infracțiunilor aflate în discuție, ca parte a laturii obiective, element în raport cu care se poate determina tipicitatea obiectivă a acestora pentru a se stabili posibilitatea reținerii comiterii infracțiunilor în stare de concurs ideal ori a unei infracțiuni unice.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, „*Constituie infracțiuni de evaziune fiscală și se pedepsesc cu închisoare de la 2 ani la 8 ani și interzicerea unor drepturi următoarele fapte săvârșite în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale:*

(...)

c) evidențierea, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive;”.

Potrivit prevederilor art. 2 lit. f) din Legea nr. 241/2015 constituie o operațiune fictivă aceea prin care se realizează „*disimularea realității prin crearea aparenței existenței unei operațiuni care în fapt nu există*”.

Expresia „*documente legale*” este definită în art. 2 lit. c) din Legea nr. 241/2005 ca fiind documentele prevăzute de Codul fiscal, Codul de procedură fiscală, Codul vamal, Legea contabilității nr. 82/1991, republicată, de reglementările elaborate pentru punerea în aplicare a acestora.

Totodată, potrivit art. 6 alin. (1) din Legea nr. 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, orice operațiune economico-financiară efectuată se consemnează în momentul efectuării ei într-un document care stă la baza înregistrărilor în contabilitate, dobândind astfel calitatea de document justificativ.

Unele dintre cele mai utilizate documente justificativ- contabile sunt factura, respectiv chitanța, al căror regim juridic este reglementat, de pildă, de art. 319 din Codul fiscal (Legea nr. 227/2015), Ordinul nr. 2.634/2015 privind documentele financiar-contabile al Ministerului Finanțelor Publice (M. Of. nr. 910 din 9 decembrie 2015).

Rezultă, în mod indubitabil, faptul că elementul material al infracțiunii de evaziune fiscală, în forma ce este reglementată prin textul legal menționat anterior, se poate realiza doar printr-o acțiune de evidențiere în actele contabile sau în alte documente legale, cu caracter de document justificativ, facturi și chitanțe, a unor cheltuieli care nu au avut o existență reală pentru că nu au fost determinate de operațiuni reale ori în evidențierea în actele contabile a unor operațiuni fictive.

Prin acțiunea sa făptuitorul alterează conținutul evidențelor contabile ori al altor documente legale, cu relevanță, facturi fiscale ori chitanțe, evidențiind cheltuieli care nu au o existență reală ori operațiuni fictive.

Pe de altă parte, potrivit prevederilor art. 322 alin. (1) din Codul penal, „*Falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin vreunul dintre modurile prevăzute în art. 320 sau art. 321, dacă făptuitorul folosește înscrisul falsificat ori îl încredințează altei*

persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecințe juridice (...)” constituie infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată.

În cazul acestei infracțiuni, elementul material este constituit din acțiunea făptuitorului de a falsifica un înscris sub semnătură privată prin vreuna din modalitățile prevăzute de art. 320 din Codul penal, respectiv prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod. De asemenea, acțiunea poate fi, potrivit prevederilor art. 321 din Codul penal, aceea de a falsifica un înscris prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea cu știință de a insera unele date sau împrejurări.

În fine, în cazul infracțiunii prevăzute de art. 323 din Codul penal, uzul de fals, aceasta constă în „*Folosirea unui înscris oficial ori sub semnătură privată, cunoscând că este fals, în vederea producerii unei consecințe juridice (...)”*.

Elementul material al acestei infracțiuni este reprezentat de acțiunea de folosire a unui înscris oficial sau sub semnătură privată, fals, în condițiile în care făptuitorul cunoaște faptul că acesta este fals, în vederea producerii unei consecințe juridice.

Comparând elementul material al infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată cu cel al infracțiunii de evaziune în forma prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 se observă că acestea sunt similare, în sensul că activitatea desfășurată de făptuitor vizează falsificarea conținutului unor înscrisuri sub semnătură privată prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului, în cazul infracțiunii prevăzute de legea specială, cerința esențială fiind ca înscrisurile asupra cărora se acționează să fie actele contabile sau alte documente legale, facturi ori chitanțe, toate aceste acțiuni urmărind scopul special prevăzut de norma de incriminare, respectiv sustragerea de la îndeplinirea obligațiilor fiscale prin reducerea bazei impozabile.

Activitatea infracțională poate viza doar evidențele contabile, respectiv alte documente legale, care în condițiile în care stau la baza înregistrărilor în contabilitate dobândesc calitatea de document justificativ ori poate viza ambele categorii de înscrisuri.

Similară este situația în cazul în care se realizează comparația între elementul material al infracțiunii de uz de fals și cel al infracțiunii de evaziune în forma prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, făptuitorul alterând conținutul evidențelor fiscale prin înregistrarea unor documente justificative falsificate în prealabil de alte persoane, lucru pe care acesta îl cunoaște, urmărind scopul special prevăzut de norma de incriminare, respectiv sustragerea de la îndeplinirea obligațiilor fiscale prin reducerea bazei impozabile.

În aceste condiții, activitatea făptuitorului de evidențiere, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, în ipoteza înregistrării unor facturi fiscale și chitanțe de plată întocmite în fals în numele unor societăți comerciale care nu

recunosc tranzacțiile sau care au avut în perioada funcționării comportamentul fiscal asemănător societăților comerciale „fantomă”, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale nu poate primi o încadrare juridică dublă. Nu se poate reține în sarcina sa comiterea atât a infracțiunii de evaziune fiscală, cât și a infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată ori a infracțiunii de uz de fals, aflate în concurs ideal, acțiunea sa unică fiind cea specifică primei infracțiuni menționate, care are caracterul unei forme particulare de fals în înscrisuri sub semnătură privată ori uz de fals, fiind în prezența unei norme speciale care are prioritate de aplicare în raport cu norma generală.

Aplicarea principiului specialia generalibus derogant se impune în condițiile în care infracțiunea prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale reprezintă o formă particulară a infracțiunilor de fals menționate.

Particularitatea acesteia rezidă în faptul că obiectul material al infracțiunii este constituit din documentele legale, ca facturile și chitanțele, înscrisuri care dobândesc în condițiile menționate anterior calitatea de documente justificative, în vreme ce în cazul infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată, obiectul material este unul general, respectiv orice înscris sub semnătură privată. Similară este situația în cazul infracțiunii de uz de fals, în privința căreia obiectul material este, de asemenea, unul general, respectiv înscrisul falsificat în prealabil.

Pe cale de consecință, având în vedere că infracțiunea prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 reprezintă o variantă specială a infracțiunilor de fals în înscrisuri sub semnătură privată și uz de fals, prevăzută într-o normă penală cuprinsă într-o lege specială, încadrarea juridică a acțiunilor făptuitorului constând în înregistrarea unor facturi fiscale și chitanțe de plată întocmite în fals în numele unor societăți comerciale care nu recunosc tranzacțiile sau care au avut în perioada funcționării comportamentul fiscal asemănător societăților comerciale „fantomă”, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale, în cadrul acesteia se impune, fără a fi posibilă sancționarea făptuitorului și pentru infracțiunea cuprinsă în Codul penal, norma generală.

Prin urmare, în considerarea celor expuse, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor vizând încadrarea juridică a faptei de evidențiere, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, în ipoteza înregistrării unor facturi fiscale, chitanțe de plată întocmite în fals în numele unor societăți comerciale care nu recunosc tranzacțiile sau care au avut în perioada funcționării comportamentul fiscal asemănător societăților comerciale „fantomă”, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale; raportul dintre infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 și infracțiunile de fals în înscrisuri sub semnătură privată/uz de fals prevăzute de art. 322 și art. 323 din Codul penal, stabilește că:

Fapta de evidențiere în actele contabile sau în alte documente legale a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, prin folosirea de facturi și chitanțe fiscale falsificate, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale, constituie infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 21/2017

Prin Decizia nr. 21/2017, ÎCCJ (Complet RIL) a *admis* recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință, a stabilit că: în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor vizând încadrarea juridică a faptei de evidențiere, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, în ipoteza înregistrării unor facturi fiscale și chitanțe de plată întocmite în fals în numele unor societăți comerciale care nu recunosc tranzacțiile sau care au avut în perioada funcționării comportamentul fiscal asemănător societăților comerciale „fantomă”, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale; raportul dintre infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 și infracțiunile de fals în înscrisuri sub semnătură privată/uz de fals prevăzute de art. 322 și art. 323 din Codul penal, **fapta de evidențiere în actele contabile sau în alte documente legale a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, prin folosirea de facturi și chitanțe fiscale falsificate, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale, constituie infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale.**

HP

• ABSTRACT

As a result of the activity conducted by the High Court of Cassation and Justice (DCD Panel), in December, the following decisions were published: **Decision of the High Court of Cassation and Justice no. 71/2017** regarding the application of the correction index to individuals whose initial right to pension arose subsequently to the entry into force of Law no. 263/2010 on the public pension unitary system, **Decision of the High Court of Cassation and Justice no. 66/2017** regarding the article related to the manner of interpretation and enforcement of the provisions of art. 623 of the Code of civil procedure in relation to art. 220 paragraphs (3) and (5) and art. 226 paragraph (3) of Law no. 207/2015 regarding the Code of fiscal procedure, as subsequently amended and supplemented, art. 3 paragraph (1) of Law no. 273/2006 on local public finances, as subsequently amended and supplemented, and art. 3 point 18 of the Fiscal Responsibility Law no. 69/2010, as republished and **Decision of the High Court of Cassation and Justice no. 65/2017** regarding art. 84 paragraph (3) and art. 85 paragraph (2) of Law no. 303/2004 on the statute of judges and prosecutors.

**DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD/C) NR. 71/2017
(M. OF. NR. 953/04.12.2017): APLICAREA INDICELUI
DE CORECȚIE PERSOANELOR AL CĂROR DREPT ÎNȚIAL
LA PENSIE S-A NĂSCUT ULTERIOR INTRĂRII ÎN VIGOARE
A LEGEA NR. 263/2010 PRIVIND SISTEMUL UNITAR
DE PENSII PUBLICE**

De Redacția ProLege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar
Decizia nr. 71/2017	Complet DCD/C	Legea nr. 263/2010	Art. 170	În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 170 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, indicele de

				corecție se aplică persoanelor al căror drept inițial la pensie s-a născut ulterior intrării în vigoare a legii.
--	--	--	--	--

În M. Of. nr. 953 din 4 decembrie 2017, a fost publicată **Decizia ÎCCJ nr. 71/2017 din 16 octombrie 2017** referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: *„Dacă se aplică, la momentul emiterii deciziei de pensie pentru limită de vârstă, indicele de corecție conform art. 170 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, în contextul emiterii unei decizii de pensionare anticipată sub imperiul Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, decizie care nu a fost niciodată pusă în plată”.*

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Legea nr. 263/2010

„Art. 170

(1) Pentru persoanele înscrise la pensie începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi, la punctajul mediu anual determinat în condițiile art. 95 se aplică un indice de corecție calculat ca raport între 43,3% din câștigul salarial mediu brut realizat și valoarea unui punct de pensie în vigoare la data înscrierii la pensie, actualizată cu rata medie anuală a inflației pe anul 2011.

(2) Începând cu anul 2013, câștigul salarial mediu brut realizat, prevăzut la alin. (1), este cel definitiv, cunoscut în anul precedent celui în care se deschide dreptul la pensie pentru anul calendaristic anterior, comunicat de Institutul Național de Statistică.

(3) Indicele de corecție se aplică o singură dată, la înscrierea inițială la pensie.

(3¹) În situația în care indicele de corecție rezultat în urma aplicării prevederilor alin. (1) și (2) este mai mic decât cel precedent calculat, se păstrează acesta din urmă.

(4) Punctajul mediu anual rezultat în urma aplicării indicelui de corecție reprezintă punctajul mediu anual realizat de asigurat, care se utilizează la determinarea cuantumului pensiei”.

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel Alba Iulia – Secția I civilă a dispus, prin Încheierea din data de 25 aprilie 2017, în Dosarul nr. 1734/107/2016, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în baza art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: *„Dacă se aplică, la momentul emiterii deciziei de pensie pentru limită de vârstă, indicele de corecție conform art. 170 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, în contextul emiterii unei decizii de pensionare anticipată sub imperiul Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, decizie care nu a fost niciodată pusă în plată?”.*

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

41. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

42. Potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă: „*Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată*”.

43. Pornind de la textul de lege enunțat, doctrina și jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție au identificat condițiile de admisibilitate pentru declanșarea procedurii de unificare, condiții care trebuie întrunite cumulativ, după cum urmează: existența unei cauze în curs de judecată; instanța care sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție să judece cauza în ultimă instanță; cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a curții de apel sau a tribunalului investit să soluționeze cauza; soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată să depindă de chestiunea de drept a cărei lămurire se cere; chestiunea de drept a cărei lămurire se cere să fie nouă; problema de drept să fie reală, să suscite interpretări diferite sau contradictorii ale unui text de lege, respectiv să prezinte un grad de dificultate suficient de mare, astfel încât instanța de sesizare să considere că pentru a înlătura orice incertitudine referitoare la securitatea raportului juridic dedus judecății este necesară declanșarea procedurii prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, prin pronunțarea unei hotărâri prealabile; chestiunea de drept nu a făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

44. Analizând întrunirea cumulativă a condițiilor de admisibilitate menționate, se constată că sunt întrunite cerințele impuse de lege.

45. Astfel, Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată de un complet din cadrul Curții de Apel Alba Iulia, investit legal cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, potrivit dispozițiilor art. 152 și art. 155 din Legea nr. 263/2010, coroborate cu art. 96 pct. 2 și art. 483 alin. (2) din Codul de procedură civilă. Litigiul, ce are natura unui conflict de asigurări sociale, este de competența în primă instanță a tribunalului, fiind supus doar căii de atac a apelului la curtea de apel.

46. Sesizarea are ca obiect o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei, întrucât de stabilirea efectelor nepunerii în plată a deciziei de pensie anticipată depinde aplicarea dispozițiilor art. 170 din Legea nr. 263/2010 la momentul emiterii deciziei pentru limită de vârstă.

47. De asemenea este îndeplinită și condiția referitoare la noutatea chestiunii de drept, fiind vorba de reglementări intrate în vigoare la data de 1 ianuarie 2013, interpretate și aplicate diferit în jurisprudența, de altfel redusă, a instanțelor naționale, cu precizarea că primele hotărâri judecătorești au fost pronunțate începând cu anul 2013, ponderea fiind însă în anii 2015 și 2016, astfel cum rezultă din hotărârile transmise la dosar.

48. Examenul jurisprudențial a relevat că nu s-a cristalizat o opinie majoritară de durată cu privire la chestiunea de drept a cărei lămurire se cere, punctele de vedere exprimate oferind indicii referitoare la posibilitatea apariției unei practici unitare.

49. Este îndeplinită și condiția referitoare la caracterul real și serios al problemei de drept cu care a fost sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție, existența opiniilor divergente în materie, întemeiate pe argumente derivând din același text de lege, conferind chestiunii de drept un grad suficient de mare de dificultate, cu consecința aplicării sau nu a indicelui de corecție prevăzut de art. 170 din Legea nr. 263/2010 și deciziilor de pensionare emise anterior intrării în vigoare a legii.

50. Pe fondul sesizării se constată că art. 170 din Legea nr. 263/2010 nu a intrat în vigoare odată cu celelalte dispoziții ale Legii nr. 263/2010, respectiv la data de 1 ianuarie 2011, ci a fost amânată la data de 1 ianuarie 2012, așa cum s-a prevăzut în art. 193 alin. (2) din Legea nr. 263/2010.

51. Ulterior, termenul de intrare în vigoare a art. 170 din Legea nr. 263/2010 a fost prorogat din nou, la data de 1 ianuarie 2013, prin dispozițiile art. II art. 16 din O.U.G. nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din O.U.G. nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, precum și pentru instituirea altor măsuri financiare în domeniul bugetar, publicată în M. Of. nr. 636 din 10 septembrie 2010, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 283/2011, publicată în M. Of. nr. 887 din 14 decembrie 2011.

52. Prin urmare, dispozițiile art. 170 din Legea nr. 263/2010 au intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2013.

53. Prioritar analizei problemei de drept cu care a fost sesizată, Înalta Curte de Casație și Justiție constată incidența în cauză și a următoarelor texte de lege: art. 5 alin. (1) pct. I și II din Legea nr. 19/2000, având corespondent în art. 6 alin. (1) pct. I, II și IV din Legea nr. 263/2010; art. 92 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, dispozițiile similare regăsindu-se în art. 114 alin. (1) din Legea nr. 263/2010; art. 52 din Legea nr. 19/2000, corespondent fiind art. 64 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, precum și art. 83 din Legea nr. 19/2000 și dispozițiile similare prevăzute de art. 104 din Legea nr. 263/2010, ce vor fi redate în continuare:

54. Art. 5 alin. (1) pct. I și II din Legea nr. 19/2000 prevede că:

„Art. 5. – (1) În sistemul public sunt asigurate obligatoriu, prin efectul legii:

I. persoanele care desfășoară activități pe bază de contract individual de muncă și funcționarii publici;

II. persoanele care își desfășoară activitatea în funcții electivă sau care sunt numite în cadrul autorității executive, legislative ori judecătorești, pe durata mandatului, precum și membrii cooperatori dintr-o organizație a cooperăției meșteșugărești, ale căror drepturi și obligații sunt asimilate, în condițiile prezentei legi, cu ale persoanelor prevăzute la pct. I;”.

55. Art. 6 alin. (1) pct. I, II și IV din Legea nr. 263/2010 prevede că:

„Art. 6. – (1) În sistemul public de pensii sunt asigurate obligatoriu, prin efectul legii:
I.

a) persoanele care desfășoară activități pe bază de contract individual de muncă, inclusiv soldații și gradații voluntari;

b) funcționarii publici;

c) cadrele militare în activitate, soldații și gradații voluntari, polițiștii și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, din domeniul apărării naționale, ordinii publice și siguranței naționale;

d) persoanele care realizează venituri de natură profesională, altele decât cele salariale, din drepturi de autor și drepturi conexe definite potrivit art. 7 alin. (1) pct. 131 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, precum și din contracte/convenții încheiate potrivit Codului civil;

II. persoanele care își desfășoară activitatea în funcții electivă sau care sunt numite în cadrul autorității executive, legislative ori judecătorești, pe durata mandatului, precum și membrii cooperatori dintr-o organizație a cooperăției meșteșugărești, ale căror drepturi și obligații sunt asimilate, în condițiile prezentei legi, cu cele ale persoanelor prevăzute la pct. I;

(...)

IV. persoanele care realizează, în mod exclusiv, un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puțin de 4 ori câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat și care se află în una dintre situațiile următoare:

a) administratori sau manageri care au încheiat contract de administrare ori de management;

b) membri ai întreprinderii individuale și întreprinderii familiale;

c) persoane fizice autorizate să desfășoare activități economice;

d) persoane angajate în instituții internaționale, dacă nu sunt asigurații acestora;

e) alte persoane care realizează venituri din activități profesionale;”.

56. Prin art. 92 alin. (1) din Legea nr. 19/2000 s-a statuat că:

„Art. 92. – (1) Plata pensiei se suspendă începând cu luna următoare celei în care:

a) pensionarul își stabilește domiciliul pe teritoriul unui stat cu care România a încheiat convenție de asigurări sociale, dacă în cadrul acesteia se prevede că pensia se plătește de către celălalt stat;

b) beneficiarul unei pensii anticipate sau al unei pensii anticipate parțiale se regăsește în una dintre situațiile prevăzute la art. 5 alin. (1) pct. I și II, cu excepția persoanelor care exercită funcția de consilier local sau consilier județean;

c) beneficiarul unei pensii de invaliditate nu se prezintă la revizuirea medicală periodică;

d) beneficiarul unei pensii de urmaș realizează dintr-o activitate profesională venituri brute lunare mai mari de o pătrime din salariul mediu brut pe economie, stabilit conform art. 5 alin. (3);

e) copilul urmaș nu mai îndeplinește condițiile prevăzute la art. 66 lit. b) și c);
f) soțul supraviețuitor, beneficiarul unei pensii de urmaș, se recăsătorește;
g) beneficiarul unei pensii de invaliditate de gradul I sau II se regăsește în una dintre situațiile prevăzute la art. 5 alin. (1) pct. I, II și IV lit. b)-f)”.
57. Conform art. 114 alin. (1) din Legea nr. 263/2010:

„ Art. 114. – (1) În sistemul public de pensii, plata pensiei se suspendă începând cu luna următoare celei în care a intervenit una dintre următoarele cauze:

a) pensionarul și-a stabilit domiciliul pe teritoriul altui stat, cu care România a încheiat convenție de reciprocitate în domeniul asigurărilor sociale, dacă, potrivit prevederilor acesteia, pensia se plătește de către celălalt stat;

b) pensionarul, beneficiar al unei pensii anticipate sau al unei pensii anticipate parțiale, se regăsește în una dintre situațiile prevăzute la art. 6 alin. (1) pct. I, II sau IV, cu excepția consilierilor locali sau județeni;

c) pensionarul de invaliditate sau pensionarul urmaș prevăzut la art. 84 lit. c) ori cel prevăzut la art. 86 alin. (1) nu se prezintă la revizuirea medicală obligatorie sau la convocarea Institutului Național de Expertiză Medicală și Recuperare a Capacității de Muncă, a centrelor regionale de expertiză medicală a capacității de muncă sau a comisiilor centrale de expertiză medico-militară ale Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Administrației și Internelor și Serviciului Român de Informații;

d) pensionarul de invaliditate nu mai urmează programele recuperatorii, întocmite de medicul expert al asigurărilor sociale, prevăzute la art. 81 alin. (1);

e) pensionarul de invaliditate, încadrat în gradul I sau II, se regăsește în una dintre situațiile prevăzute la art. 6 alin. (1) pct. I, II sau IV, cu excepția consilierilor locali sau județeni;

f) pensionarul de invaliditate, încadrat în gradul III, se regăsește în una dintre situațiile prevăzute la art. 6 alin. (1) pct. I sau II, depășind jumătate din programul normal de lucru al locului de muncă respectiv;

g) pensionarul urmaș, prevăzut la art. 84 lit. a), a împlinit vârsta de 16 ani și nu face dovada continuării studiilor;

h) soțul supraviețuitor, beneficiar al unei pensii de urmaș, realizează venituri brute lunare pentru care, potrivit legii, asigurarea este obligatorie, dacă acestea sunt mai mari de 35% din câștigul salarial mediu brut prevăzut la art. 33 alin. (5);

i) soțul supraviețuitor, beneficiar al unei pensii de urmaș, s-a recăsătorit;

j) soțul supraviețuitor, beneficiar al unei pensii din sistemul public de pensii, optează pentru o altă pensie, potrivit legii, din același sistem sau dintr-un alt sistem de asigurări sociale, neintegrat sistemului public de pensii;

k) pensionarul nu mai îndeplinește condițiile prevăzute de lege, referitoare la cumulul pensiei cu salariul”.

58. De asemenea, conform art. 64 alin. (1) din Legea nr. 263/2010:

„Art. 64. – (1) La data îndeplinirii condițiilor pentru acordarea pensiei pentru limită de vârstă, pensia anticipată se transformă în pensie pentru limită de vârstă și se recalculează prin adăugarea perioadelor asimilate și a eventualelor stagii de cotizare realizate în perioada de suspendare a plății pensiei anticipate”.

59. Dispozițiile menționate au corespondent și în Legea nr. 19/2000 în art. 52 conform căruia „(...) la împlinirea vârstelor de pensionare prevăzute de prezenta lege pensia anticipată parțială devine pensie pentru limită de vârstă (...) prin adăugarea perioadelor asimilate și a eventualelor stagii de cotizare realizate în perioada de anticipare”.

60. În conformitate cu dispozițiile art. 83 din Legea nr. 19/2000:

„Art. 83. – (1) Drepturile de pensie pentru limită de vârstă se cuvin și se plătesc de la data îndeplinirii condițiilor de pensionare, prevăzute de lege, dacă cererea a fost depusă cu 30 de zile calendaristice înainte de data îndeplinirii acestor condiții.

(2) Se consideră depuse în termen cererile de pensionare înregistrate în intervalul cuprins între data îndeplinirii condițiilor de pensionare și cea de-a 30-a zi calendaristică anterioară acestei date.

(3) Drepturile de pensie anticipată sau de pensie anticipată parțială se cuvin și se plătesc:

a) de la data îndeplinirii condițiilor de pensionare, dar nu înainte de data încetării calității de asigurat, dacă cererea a fost depusă în termenul prevăzut la alin. (1), în cazul persoanelor prevăzute la art. 5 alin. (1) pct. I, II și III;

b) de la data îndeplinirii condițiilor de pensionare, dacă cererea a fost depusă în termenul prevăzut la alin. (1), în cazul persoanelor prevăzute la art. 5 alin. (1) pct. IV și V și art. 5 alin. (2).

(4) În cazul persoanelor ale căror cereri de pensionare au fost depuse cu depășirea termenului prevăzut la alin. (1), drepturile de pensie se cuvin și se plătesc:

a) de la data depunerii cererii, în cazul pensiei pentru limită de vârstă;

b) de la data depunerii cererii, dar nu înainte de data încetării calității de asigurat, în cazul pensiei anticipate și al pensiei anticipate parțiale, în situația persoanelor prevăzute la art. 5 alin. (1) pct. I, II și III;

c) de la data depunerii cererii, în cazul pensiei anticipate și al pensiei anticipate parțiale, în situația persoanelor prevăzute la art. 5 alin. (1) pct. IV și V și art. 5 alin. (2)”.

61. Potrivit prevederilor art. 104 din Legea nr. 263/2010:

„Art. 104. – (1) În sistemul public de pensii, pensiile se cuvin de la data îndeplinirii condițiilor prevăzute de prezenta lege, în funcție de categoria de pensie solicitată.

(2) Pensiile se stabilesc prin decizie a casei teritoriale de pensii sau a casei de pensii sectoriale, după caz, emisă în condițiile prevăzute de prezenta lege, și se acordă de la data înregistrării cererii.

(3) În funcție de elementele specifice fiecărei categorii de pensie, pensiile se acordă și de la o altă dată, după cum urmează:

a) de la data încetării plății indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă sau, după caz, de la data încetării calității de asigurat, cu excepția asiguraților prevăzuți la art. 6 alin. (2), dacă cererea a fost înregistrată în termen de 30 de zile de la data emiterii deciziei medicale asupra capacității de muncă, în situația pensiei de invaliditate acordate persoanei care, la data emiterii deciziei medicale, are calitatea de asigurat;

b) din prima zi a lunii următoare celei în care a avut loc decesul, dacă cererea a fost depusă în termen de 30 de zile de la data decesului, în situația pensiei de urmaș acordate persoanei al cărei susținător era pensionar, la data decesului;

c) de la data decesului, dacă cererea a fost înregistrată în termen de 30 de zile de la această dată, în situația pensiei de urmaș acordate persoanei al cărei susținător nu era pensionar, la data decesului;

d) de la data îndeplinirii condițiilor de pensionare, dacă cererea a fost înregistrată în termen de 30 de zile de la această dată, în situația pensiei de urmaș acordate persoanei care îndeplinește condițiile prevăzute de lege, referitoare la vârsta standard de pensionare, ulterior decesului susținătorului”.

62. Din interpretarea sistematică și teleologică a textelor de lege menționate rezultă că data înscrierii inițiale la pensie este cea care rezultă din prima decizie de pensionare anticipată, că plata acesteia se suspendă pe perioada în care asiguratul se află în una dintre situațiile prevăzute de lege și că la împlinirea vârstei de pensionare pentru limită de vârstă pensia anticipată se transformă în pensie pentru limită de vârstă prin adăugarea perioadelor asimilate și a eventualelor stagii de cotizare realizate în perioada de anticipare.

63. Altfel spus, recalcularea cuantumului pensiei anticipate prin adăugarea altor stagii de cotizare realizate după pensionarea anticipată nu conduce la nașterea unui alt drept inițial la pensie, ci doar la recalcularea cuantumului acesteia, ca urmare a transformării pensiei dintr-o categorie în alta.

64. De observat că petiționarei nu i s-a întocmit o altă decizie de pensionare pentru limită de vârstă care să substituie decizia de pensionare anticipată, întrucât numărul deciziei este același. În cuprinsul deciziei pentru limită de vârstă este menționată și data înscrierii inițiale la pensie, 14 iunie 2010, mențiune necontestată în acțiune.

65. Date fiind dispozițiile art. 88 din Legea nr. 19/2000, respectiv art. 149 alin. (4) din Legea nr. 263/2010, decizia de pensionare pentru limită de vârstă este definitivă sub acest aspect – data nașterii inițiale a dreptului la pensie, întrucât s-a contestat doar cuantumului pensiei din perspectiva neaplicării indicelui de corecție menționat în Legea nr. 263/2010.

66. Nu în ultimul rând, este de amintit că, potrivit art. 47 alin. (2) din Constituția României, condițiile de exercitare a dreptului la pensie și la alte forme de asistență socială se stabilesc prin lege și, prin urmare, este dreptul exclusiv al legiuitorului de a modifica sau completa legislația în materie și de a stabili data de la care operează recalcularea, fiind pe deplin aplicabile dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituția României referitoare la principiul neretroactivității legii.

67. Prin Decizia nr. 698/2014, Curtea Constituțională a arătat că, dată fiind aplicarea principiului *tempus regit actum*, situația diferită în care se află cetățenii în funcție de reglementarea aplicabilă nu poate fi privită ca o încălcare a dispozițiilor constituționale care consacră egalitatea în fața legii și autorităților publice, fără privilegii și discriminări.

68. În situațiile în care dreptul inițial la pensie s-a născut anterior intrării în vigoare a dispozițiilor art. 170 din Legea nr. 263/2010, indicele de corecție nu este aplicabil, fiind fără relevanță juridică nepunerea în plată a deciziei de pensionare

sub aspectul stabilirii datei la care s-a născut dreptul inițial la pensie întrucât, potrivit textelor sus-menționate, a operat doar suspendarea efectelor deciziei de pensionare cu privire la plata drepturilor bănești.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 71/2017

Prin Decizia nr. 71/2017, ÎCCJ (Complet DCD/C) a *admis* sesizarea privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, formulată de Curtea de Apel Alba Iulia – Secția I civilă în dosarul nr. 1734/107/2016 și, în consecință, a stabilit că: **în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 170 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, indicele de corecție se aplică persoanelor al căror drept inițial la pensie s-a născut ulterior intrării în vigoare a legii.**

**DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD/C) NR. 66/2017
(M. OF. NR. 969/07.12.2017): EXECUTAREA SILITĂ
A HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI PRIVIND CREAŢE
BUGETARE, DATORATE ÎN TEMEIUL UNOR RAPORTURI
JURIDICE CONTRACTUALE**

De Redacția ProLege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar
Decizia nr. 66/2017 (M. Of. nr. 969 din 7 decembrie 2017)	Complet DCD/C	Codul de procedură civilă	Art. 623	Executarea silită a titlurilor executorii – hotărâri judecătorești privind creanțe bugetare, datorate în temeiul unor raporturi juridice contractuale care se fac venit la bugetul consolidat al statului, se realizează prin executori fiscali, ca organe de executare silită ale statului.
		Codul de procedură fiscală	Art. 220 alin. (3) și (5) și art. 226 alin. (3)	
		Legea nr. 273/2006	Art. 3 alin. (1)	
		Legea nr. 69/2010	Art. 3 pct. 18	

În M. Of. nr. 969 din 7 decembrie 2017, a fost publicată **Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 66/2017** din 2 octombrie 2017 referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „modul de interpretare și aplicare a prevederilor art. 623 din Codul de procedură civilă raportat la art. 220 alin. (3) și (5) și art. 226 alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare, art. 3 alin. (1) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare, și art. 3 pct. 18 din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr. 69/2010, republicată”.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Codul de procedură civilă

„Art. 623 („Organul de executare”)

Executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel”.

Codul de procedură fiscală

„Art. 220 („Organele de executare silită”)

(3) Creanțele bugetare care, potrivit legii, se administrează de autoritățile sau instituțiile publice, inclusiv cele reprezentând venituri proprii, se pot executa prin executori fiscali organizați în compartimente de specialitate, aceștia fiind abilitați să ducă la îndeplinire măsurile asigurătorii și să efectueze procedura de executare silită, potrivit prevederilor prezentului cod.

(5) Organele de executare silită prevăzute la alin. (4) sunt competente și pentru executarea silită a creanțelor prevăzute la art. 226 alin. (3)”.

Legea nr. 273/2006

„Art. 3

(1) Veniturile și cheltuielile bugetelor prevăzute la art. 1 alin. (2), cumulate la nivelul unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, alcătuiesc bugetul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale care, după consolidare, prin eliminarea transferurilor de sume dintre bugete, va reflecta dimensiunea efortului financiar public, în anul respectiv, în unitatea/subdiviziunea administrativ-teritorială și starea de echilibru sau dezechilibru”.

Legea nr. 69/2010

„Art. 3

18. bugetul centralizat al unităților administrativ-teritoriale – veniturile și cheltuielile bugetelor generale ale unităților administrativ-teritoriale, definite la art. 3 alin. (1) din Legea nr. 273/2006, cu modificările și completările ulterioare;”.

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Tribunalul Bacău – Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal a dispus, din oficiu, prin încheierea din 20 decembrie 2016, în Dosarul nr. 4.754/270/2016, aflat pe rolul acestei instanțe, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept menționată.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

A. Asupra admisibilității sesizării

38. Pronunțarea unei decizii interpretative de principiu, în scopul preîntâmpinării apariției unei practici neunitare la nivel național, condiționează admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei

hotărâri prealabile de îndeplinirea unor cerințe cumulative, condiții extrase din dispozițiile legale redată în cele ce urmează.

39. Astfel, conform art. 519 din Codul de procedură civilă, *„Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”*.

40. Verificarea circumstanțelor sub care Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată denotă îndeplinirea exigențelor referitoare la cerințele de admisibilitate legate de necesitatea ca titularul sesizării să fie legal investit cu judecarea unei cauze în ultimă instanță, prin sesizare să fie identificată o chestiune de drept nouă, de a cărei lămurire să depindă soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

41. Din datele prezentate în motivarea încheierii de sesizare rezultă că obiectul litigiului dedus judecății – aflat în faza apelului conform art. 666 alin. (7) din Codul de procedură civilă – constă în cererea privind încuviințarea executării silite a unei hotărâri judecătorești, iar Tribunalul Bacău – instanța de trimitere – urmează să soluționeze cauza în ultimă instanță, prin pronunțarea unei decizii care, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, este definitivă.

42. Problema de drept supusă dezbaterii de titularul sesizării este nouă, întrucât asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

43. Chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită este una veritabilă, fiind evidențiate dificultățile din interpretarea coroborată a dispozițiilor art. 623 din Codul de procedură civilă, referitoare la competența organului de executare cu dispozițiile și principiile înscrise în Legea nr. 207/2015, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2016.

44. Încheierea de sesizare, întocmită conform art. 520 alin. (1) teza a doua din Codul de procedură civilă, evidențiază contradictorialitatea dispozițiilor legale ce formează obiectul sesizării și semnaleză în mod concret dificultatea problemei de drept supuse dezbaterii care generează premisele declanșării mecanismului de unificare al procedurii pronunțării unei hotărâri prealabile referitoare la problema de drept privind competența de a executa silit hotărâri judecătorești pronunțate în materie contractuală care au ca obiect venituri datorate bugetului consolidat al statului.

45. Titularul sesizării evidențiază, în raport cu circumstanțele cauzei, că dispozițiile art. 623 din Codul de procedură civilă, ce instituie regula executării titlurilor de către executorul judecătoresc, precum și excepția privind executarea

titlurilor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se impun a fi corelate cu normele privind executarea creanțelor fiscale, respectiv art. 220 alin. (5) raportat la art. 220 alin. (4) și art. 226 alin. (3) din Legea nr. 207/2015, în pofida principiului consacrat în art. 2 alin. (4) din același act normativ, care vizează domeniul său de aplicare.

46. Având în vedere dificultățile de interpretare generate de corelarea acestor dispoziții legale, care prefigurează apariția unei practici neunitare cu privire la problema de drept care face obiectul sesizării, deja semnalată la nivelul Tribunalului Bacău, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept reține caracterul veritabil al chestiunii de drept supuse dezbaterii, care necesită o rezolvare de principiu pe calea procedurii prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

47. Este îndeplinită și condiția de admisibilitate privind identificarea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea cauzei aflate în curs de judecată.

48. Astfel, între problema de drept ce face obiectul sesizării și soluționarea pe fond a cauzei există un raport de dependență, în sensul că hotărârea pe care Înalta Curte de Casație și Justiție o pronunță în procedura mecanismului de unificare a practicii judiciare reglementat de art. 519 din Codul de procedură civilă produce un efect concret asupra soluției din procesul pendinte. În cauză, sesizarea de față pune în discuție o chestiune de drept de a cărei lămurire poate depinde soluționarea apelului și, implicit, a cererii de încuviințare a executării silită, fiind indisolubil legată de delimitarea sferei de competență a executorilor judecătorești de cea a organelor de executare fiscală.

B. Asupra fondului sesizării

49. Examinând argumentele titularului sesizării, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că problema controversată care face obiectul sesizării sale o constituie, în realitate, rezolvarea de principiu a chestiunii de drept referitoare la interpretarea dispozițiilor art. 623 din Codul de procedură civilă raportat la art. 220 alin. (3) și (5) și art. 226 alin. (3) din Legea nr. 207/2015, art. 3 alin. (1) din Legea nr. 273/2006 și art. 3 pct. 18 din Legea nr. 69/2010 în privința determinării organelor de executare competente să procedeze la executarea silită a unei creanțe rezultate dintr-un raport juridic contractual și care se face venit la bugetul de stat.

50. Dispozițiile art. 623 din Codul de procedură civilă reglementează competența generală a executorului judecătoresc, precum și categoriile de creanțe exceptate de la urmărirea silită derulată de executorul judecătoresc statuând că *„executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel”*.

51. Potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 273/2006, veniturile și cheltuielile bugetelor prevăzute la art. 1 alin. (2), cumulate la nivelul unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, alcătuiesc bugetul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale.

52. Art. 1 alin. (2) din același act normativ prevede că „dispozițiile prezentei legi se aplică în domeniul elaborării, aprobării, executării și raportării:

a) bugetelor locale ale comunelor, orașelor, municipiilor, sectoarelor municipiului București, județelor și municipiului București;

b) bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetele locale, după caz;

c) bugetelor instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii;

d) bugetului împrumuturilor externe și interne, pentru care rambursarea, plata dobânzilor, comisioanelor, spezelor și a altor costuri se asigură din bugetele locale și care provin din: împrumuturi externe contractate de stat și subîmprumutate autorităților administrației publice locale și/sau agenților economici și serviciilor publice din subordinea acestora; împrumuturi contractate de autoritățile administrației publice locale și garantate de stat; împrumuturi externe și/sau interne contractate sau garantate de autoritățile administrației publice locale;

e) bugetului fondurilor externe nerambursabile”.

53. Definiția bugetului centralizat al unităților administrativ-teritoriale este cuprinsă în pct. 18 al art. 3 din Legea nr. 69/2010, anume: „bugetul centralizat al unităților administrativ-teritoriale – veniturile și cheltuielile bugetelor generale ale unităților administrativ-teritoriale, definite la art. 3 alin. (1) din Legea nr. 273/2006, cu modificările și completările ulterioare”.

54. Bugetul general consolidat este definit la pct. 2 al art. 3 din același act normativ, anume: „bugetul general consolidat – ansamblul bugetelor componente ale sistemului bugetar, incluzând bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, bugetul general centralizat al unităților administrativ-teritoriale, bugetul Trezoreriei Statului, bugetul instituțiilor publice autonome, bugetele instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat, din bugetul asigurărilor sociale de stat și din bugetele fondurilor speciale, după caz, bugetele instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii, bugetul fondurilor provenite din credite externe contractate sau garantate de stat și ale căror rambursare, dobânzi și alte costuri se asigură din fonduri publice, bugetul fondurilor externe nerambursabile, precum și ale altor entități clasificate în administrația publică, agregate, consolidate și ajustate conform Regulamentului (UE) nr. 549/2013 pentru a forma un întreg”.

55. Prin urmare, bugetul general consolidat include, pe lângă altele, bugetele unităților administrativ-teritoriale, constituite din venituri realizate pe plan local, respectiv venituri proprii și venituri primite de la nivel central.

56. Pe de altă parte, potrivit dispozițiilor art. 220 alin. (3) din Legea nr. 207/2015, creanțele bugetare care, potrivit legii, se administrează de autoritățile sau instituțiile publice, inclusiv cele reprezentând venituri proprii, se pot executa

prin executori fiscali organizați în compartimente de specialitate, aceștia fiind abilitați să ducă la îndeplinire măsurile asigurătorii și să efectueze procedura de executare silită, potrivit prevederilor acestui act normativ.

57. Prevederile alineatelor (4) și (5) ale art. 220 din Legea nr. 207/2015 stabilesc că organele prevăzute la alineatele (2) și

(3) sunt denumite în continuare organe de executare silită, acestea fiind competente și pentru executarea silită a creanțelor prevăzute la art. 226 alin. (3).

58. În concret este vorba despre executarea silită a creanțelor bugetare rezultate din raporturi juridice contractuale, care se realizează în baza hotărârii judecătorești sau a altui înscris care, potrivit legii, constituie titlu executoriu.

59. Or, în circumstanțele factuale expuse de titularul sesizării rezultă că prin hotărârea judecătorească ce constituie titlu executoriu s-a dispus, pe lângă evacuarea debitorului din imobilul proprietatea creditorului, și obligarea acestuia la plata unei sume de bani datorată unității administrativ-teritoriale reprezentând contravaloarea chiriei, cheltuieli de întreținere și majorări în sumă de 1.919,52 lei pentru imobilul situat în municipiul Onești, județul Bacău.

60. Prin urmare, creanța datorată unității administrativ-teritoriale, obiect al executării silite în dosarul în care a fost formulată sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, constând în plata unei sume de bani menționată în titlul executoriu, reprezintă un venit propriu al acesteia, care se varsă în bugetul local, în raport cu dispozițiile art. 220 și art. 226 alin. (3) din Legea nr. 207/2015. În acest context, chiar dacă nu este vorba de o creanță fiscală, obligația datorată unității administrativ-teritoriale constituie o creanță bugetară, în privința executării căreia sunt aplicabile dispozițiile Legii nr. 207/2015.

61. În consecință, fiind în discuție încasarea unei creanțe bugetare datorate în temeiul unui raport juridic contractual și stabilite printr-o hotărâre judecătorească, care se face venit la bugetul consolidat al statului, executarea silită urmează să se realizeze prin intermediul organelor fiscale, ca organe de executare silită ale statului.

62. Pe lângă atribuțiile legate de administrarea creanțelor fiscale, organele fiscale au, potrivit dispozițiilor legale, și un rol secundar, ca organe de executare silită pentru creditorii bugetari.

63. Distinct de creanțele fiscale, organul fiscal poate recupera și creanțe bugetare, iar, conform art. 226 din Legea nr. 207/2015, executarea se va desfășura de către acesta în cazul instituțiilor publice finanțate total sau parțial de la bugetul de stat, al instituțiilor publice finanțate din venituri proprii, al instituțiilor publice finanțate integral sau parțial de la bugetul local, precum și al instituțiilor publice din subordinea unităților administrativ-teritoriale sau a subdiviziunilor acestora.

64. În acest fel, bugetul instituțiilor menționate nu va fi grevat de cheltuielile de executare, pe care le implică o executare prin executor judecătoresc, atât timp

cât au la dispoziție această variantă lipsită de costuri și fără consecințe negative, în cazul unui control al Curții de Conturi care să vizeze eficiența, economicitatea, legalitatea și regularitatea operațiunilor desfășurate de respectiva instituție.

65. În consecință, nu are relevanță că se execută creanțe bugetare, care se varsă la bugetul local sau creanțe bugetare care se varsă la bugetul de stat, în ambele situații executarea silită urmând să se realizeze de către executorii fiscali menționați în art. 220 din Legea nr. 207/2015.

66. Dispozițiile art. 226 alin. (10) și (11) din Legea nr. 207/2015 oferă soluții și pentru situația în care unitățile administrativ-teritoriale nu dispun de executori fiscali, în acest caz ele urmând să transmită titlurile executorii privind veniturile proprii spre executare silită organelor fiscale din subordinea Agenției Naționale de Administrare Fiscală ori organelor fiscale ale unităților administrativ-teritoriale, în cadrul cărora există executori fiscali.

67. Argumente în susținerea acestei interpretări se regăsesc în expunerea de motive la proiectul actului normativ – Legea nr. 207/2015, unde se precizează că, la fel ca și în textul vechiului Cod de procedură fiscală (Ordonanța Guvernului nr. 92/2003), normele sale nu se aplică creanțelor rezultate din raporturi juridice contractuale, cu excepția redevențelor miniere, petroliere și a redevențelor din contractele încheiate de Agenția Domeniilor Statului.

68. Pentru creanțele rezultate din raporturi juridice contractuale [spre exemplu: chirii, redevențe, altele decât cele prevăzute la art. 2 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 207/2015; dividendele cuvenite statului/unităților administrativ-teritoriale ca urmare a deținerii de acțiuni la diverse societăți comerciale] sunt aplicabile prevederile dreptului comun în ceea ce privește regimul juridic, mai puțin recuperarea pe calea executării silite.

69. Această din urmă activitate a fost dată în competența executorilor fiscali (din Agenția Națională de Administrare Fiscală sau ai unităților administrativ-teritoriale), care efectuează executarea silită în baza titlului executoriu obținut în condițiile dreptului comun, însă după regulile corespunzătoare din Legea nr. 207/2015.

70. De altfel, aceste prevederi sunt în armonie cu cele ale Codului de procedură civilă care a eliminat din competența executorilor judecătorești executarea silită a veniturilor bugetului general consolidat.

71. Regimul derogatoriu de la dreptul comun, în materia executării creanțelor bugetare, constituie opțiunea legiuitorului, care poate stabili norme de procedură speciale, derogatorii de la regulile generale (reprezentate de dispozițiile art. 623 din Codul de procedură civilă), determinate de anumite situații speciale.

72. Situația specială, în acest caz, este dată de faptul că obiectul executării silite îl constituie încasarea creanțelor bugetare, interesul general ocrotit impunând adoptarea unor reguli care să asigure protejarea eficientă a creanțelor statului și recuperarea lor cu prioritate.

73. Contrar opiniei instanței de trimitere nu se aduce astfel atingere principiului egalității, cu privire la care Curtea Constituțională a statuat în mod constant în jurisprudența sa că nu este sinonim cu uniformitatea, astfel încât dacă la situații juridice egale se impune un tratament juridic egal, la situații diferite tratamentul aplicabil nu poate fi decât diferit (de exemplu, Decizia nr. 942 din 23 septembrie 2008). În același mod a statuat și Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, prin Decizia nr. 6 din 14 mai 2012.

74. Față de toate aceste considerente, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept reține că executarea silită a creanțelor rezultate din titlurile executorii reprezentate de hotărâri judecătorești, având la bază raporturi juridice substanțiale de drept privat, se realizează prin organele fiscale, ca organe de executare silită ale statului – atunci când au natura juridică a unor creanțe bugetare ce se fac venit la bugetul consolidat al statului sau bugetul general centralizat al unităților administrativ-teritoriale, indiferent dacă titlul executoriu a fost emis chiar de către organul fiscal sau este reprezentat de o hotărâre judecătorească ori alt înscris care, potrivit legii, constituie titlu executoriu.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 66/2017

Prin **Decizia nr. 66/2017**, ÎCCJ (Complet DCD/C) a admis sesizarea privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, formulată de Tribunalul Bacău – Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal, în dosarul nr. 4754/270/2016 și, în consecință, a stabilit că: **în interpretarea dispozițiilor art. 623 din Codul de procedură civilă raportat la art. 220 alin. (3) și (5) și art. 226 alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare, art. 3 alin. (1) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare și art. 3 pct. 18 din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr. 69/2010, republicată, executarea silită a titlurilor executorii – hotărâri judecătorești privind creanțe bugetare, datorate în temeiul unor raporturi juridice contractuale care se fac venit la bugetul consolidat al statului, se realizează prin executori fiscali, ca organe de executare silită ale statului.**

**DECIZIA ÎCCJ (COMPLET DCD/C) NR. 65/2017
(M. OF. NR. 977/08.12.2017): ART. 84 ALIN. (3) ȘI ART. 85
ALIN. (2) DIN LEGEA NR. 303/2004
PRIVIND STATUTUL JUDECĂTORILOR ȘI PROCURORILOR**

De Redacția ProLege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar
Decizia nr. 65/2017 (M. Of. nr. 977 din 8 decembrie 2017)	Complet DCD/C	Legea nr. 303/2004 (rep. M. Of. nr. 826 din 13 septembrie 2005; cu modif. ult.)	Art. 84 alin. (3), art. 85 alin. (2)	În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 85 alin. (2) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, actualizarea pensiei de urmaș în temeiul art. 84 alin. (3) din același act normativ se realizează prin raportare exclusiv la indemnizația de încadrare brută lunară a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței, indiferent de modalitatea de stabilire a cuantumului acesteia.

În M. Of. nr. 977 din 8 decembrie 2017, a fost publicată **Decizia ÎCCJ nr. 65/2017 din 2 octombrie 2017** referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: *„dacă actualizarea pensiei de urmaș în temeiul art. 84 alin. (3) din același act normativ se realizează prin raportare exclusiv la indemnizația de încadrare brută lunară a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței, indiferent de modalitatea de stabilire a cuantumului acesteia”*.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept**Legea nr. 303/2004**

„Art. 84

(3) În cazul în care la data decesului procurorul sau judecătorul nu îndeplinește condițiile de acordare a pensiei de serviciu, copiii minori, precum și copiii majori până la terminarea studiilor, dar nu mai mult de 26 de ani, au dreptul la o pensie de urmaș în cuantum de 75% din indemnizația de încadrare brută lunară avută de susținătorul decedat în ultima lună de activitate, în condițiile prevăzute de Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare”.

„Art. 85

(2) Pensile de serviciu ale judecătorilor și procurorilor, precum și pensiile de urmaș prevăzute la art. 84 se actualizează ori de câte ori se majorează indemnizația brută lunară a unui judecător și procuror în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței sau parchetului, cu luarea în considerare, în procent, a sporurilor intrate în baza de calcul la acordarea pensiei de serviciu, precum și a sporului de vechime. Dacă în urma actualizării rezultă o pensie de serviciu mai mică, judecătorul sau procurorul își poate păstra pensia aflată în plată”.

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel Iași – Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale a dispus, prin Încheierea din data de 28 martie 2017, în Dosarul nr. 3.639/99/2016, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în baza art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 85 alin. (2) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare (denumită în continuare Legea nr. 303/2004), actualizarea pensiei de urmaș stabilite în temeiul art. 84 alin. (3) din Legea nr. 303/2004 se realizează prin raportare la indemnizația brută lunară a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad, cu luarea în considerare a sporurilor intrate în baza de calcul, precum și a sporurilor de vechime sau prin raportare exclusiv la indemnizația brută lunară a unui judecător în condiții identice de funcție, vechime și grad?”

Procedeele de actualizare reglementate de art. 85 alin. (2) din Legea nr. 303/2004 a pensiei de urmaș stabilite în temeiul art. 84 alin. (3) din același act normativ intervine exclusiv în cazul majorărilor directe operate prin dispoziții normative asupra indemnizației brute a unui judecător în condiții identice de funcție, vechime și grad ori vizează și situația în care se schimbă legal însăși modalitatea de determinare a indemnizației brute lunare cu efect indirect de majorare a cuantumului acesteia?”.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

62. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori, punctele de vedere formulate de către părți și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

63. Prealabil analizei în fond a problemei de drept supuse dezbaterii, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

trebuie să verifice dacă, în raport cu întrebarea formulată de titularul sesizării, sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile în conformitate cu dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă.

64. Potrivit acestor dispoziții legale, *„Dacă, în cursul judecării, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”*.

65. Pentru declanșarea acestei proceduri, legiuitorul, în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, a instituit condițiile de admisibilitate care trebuie îndeplinite cumulativ, respectiv:

- existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță;
- cauza care face obiectul judecării să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;
- ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată;
- chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită să fie nouă;
- chestiunea de drept să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

66. Verificarea admisibilității sesizării relevă îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile.

67. Astfel, litigiul în legătură cu care s-a formulat sesizarea este în curs de judecată, Curtea de Apel Iași – Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale, titularul sesizării, investită cu soluționarea apelului, urmează să soluționeze cauza în ultimă instanță, prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești, care, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, este definitivă, având în vedere dispozițiile art. 483 alin. (2) din Codul de procedură civilă, raportat la art. XVIII din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare.

68. Cauza care face obiectul judecării se află în competența legală a unui complet de judecată al curții de apel investit să o soluționeze, iar sesizarea are ca obiect o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei, respectiv interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 85 alin. (2) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin raportare la dispozițiile art. 84 alin. (3) din același act normativ.

69. În privința condiției referitoare la noutatea chestiunii de drept care formează obiectul sesizării se constată că și această cerință este îndeplinită, aspect ce decurge, în primul rând, din faptul că textele de lege a căror interpretare se solicită nu au făcut obiectul analizei în lucrări de specialitate juridică, iar instanțele naționale nu au pronunțat hotărâri judecătorești de natură a contura o jurisprudență constantă și continuă în materia de referință, în baza unei interpretări unitare a textelor care au generat chestiunea de drept a cărei rezolvare de principiu se solicită.

70. De asemenea, textele de lege în discuție ridică probleme de interpretare, de o relativă dificultate, ce implică riscul unor dezlegări diferite ulterioare în practica judiciară, chestiunea de drept fiind de actualitate.

71. În cauză este îndeplinită situația premisă a iminenței apariției unei practici judiciare neunitare, așa cum rezultă din analiza punctelor de vedere divergente exprimate de curțile de apel din țară și unele tribunale din circumscripțiile acestora.

72. Totodată, se constată că asupra acestei chestiuni de drept, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat anterior pe calea unui recurs în interesul legii ori a unei alte hotărâri prealabile.

73. Prin urmare, sesizarea întrunește cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, astfel încât se impune a se da eficiență mecanismului de unificare reprezentat de pronunțarea unei hotărâri prealabile, în vederea atingerii dezideratului acestei instituții procesuale, respectiv preîntâmpinarea soluționării diferite a unei chestiuni de drept de către instanțele judecătorești (control a priori), determinând și efectul asigurării securității raporturilor juridice.

74. Deși sesizarea este prezentată sub forma a două probleme de drept asupra cărora instanța supremă este chemată să se pronunțe, în fapt este identificată o singură problemă de drept, respectiv cea vizând aspectul modalității de actualizare a pensiei de urmaș stabilite în temeiul art. 84 alin. (3) din Legea nr. 303/2004, prin raportare la indemnizația de încadrare brută lunară a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței, cu includerea sau nu a sporurilor intrate în baza de calcul la acordarea pensiei de serviciu, ca urmare a interpretării dispozițiilor art. 85 alin. (2) din Legea nr. 303/2004.

75. Cea de-a doua problemă sesizată de instanța de trimitere, respectiv dacă procedeul de actualizare a pensiei de urmaș este aplicabil doar dacă intervin majorări directe asupra indemnizației de încadrare brută lunară ori și în cazul în care majorarea este rezultatul schimbării modalității de determinare a indemnizației, nu presupune o interpretare a dispozițiilor legale relevate în sesizare, ci o modalitate de aplicare a textului legal, ce poate fi tratată în cadrul problemei de drept astfel cum a fost identificată în prealabil.

76. Cadrul procesual ce reglementează indemnizația de încadrare brută lunară a judecătorului este format, în timp, de două acte normative: Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din sistemul justiției, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 45/2007, cu modificările și completările ulterioare, și Legea-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările ulterioare. Legea-cadru nr. 330/2009, chiar dacă a fost abrogată prin Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, este esențială în analiza problemei de drept sesizate din perspectiva modalității de stabilire a indemnizației de încadrare brute lunare a judecătorului, în condițiile în care legea de abrogare a menținut principiile enunțate în prima lege. Legea-cadru nr. 330/2009 este determinantă în analiza problemei de drept și din perspectiva momentului temporal care a determinat schimbarea viziunii legiuitorului asupra modalității de stabilire a indemnizației de încadrare brute lunare a judecătorului.

77. În raport cu cele două acte normative menționate anterior se disting două paliere de analiză a chestiunii de drept cu care a fost sesizată instanța supremă.

78. Sub un prim aspect se observă că prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 45/2007, cu modificările și completările ulterioare, s-a statuat că judecătorii au dreptul pentru activitatea desfășurată la o indemnizație de încadrare brută lunară stabilită în raport cu nivelul instanțelor sau parchetelor, cu funcția deținută și cu vechimea în magistratură prevăzută de art. 86 din Legea nr. 303/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pe baza valorii de referință sectorială și a coeficienților de multiplicare prevăzuți în anexa la actul normativ (art. 3).

79. De asemenea, judecătorii beneficiază în raport cu vechimea numai în aceste funcții de o majorare a indemnizației stabilite potrivit art. 3 alin. (1), calculată în procente la indemnizația de încadrare brută lunară (art. 4).

80. În concluzie, în reglementarea dată de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 45/2007, cu modificările și completările ulterioare, indemnizația de încadrare brută lunară a judecătorului nu includea și alte sporuri, cu caracter special, prevăzute de legiuitor.

81. Dispozițiile art. 84 din Legea nr. 303/2004 reglementează două tipuri de pensii de urmaș, distingând în funcție de existența la data decesului judecătorului a dreptului acestuia la pensie de serviciu. Astfel, alin. (1) și (2) ale art. 84 stabilesc dreptul soțului supraviețuitor și al copiilor minori ori a celor majori până la terminarea studiilor, dar nu mai mult de 26 de ani, ai judecătorului decedat la acordarea unei pensii de urmaș calculată din pensia de serviciu aflată în plată sau la care ar fi avut dreptul la data decesului susținătorul decedat. Deci, în lumina acestor texte legale, pensia de urmaș este raportată fie la pensia de serviciu deja

aflată în plată, fie la pensia de serviciu la care ar fi avut dreptul judecătorul decedat. În ambele cazuri este vorba de un drept născut la pensia de serviciu, neavând relevanță dacă acest drept a fost sau nu exercitat.

82. Alin. (3) al art. 84 din Legea nr. 303/2004 reglementează un caz particular de pensie de urmaș în situația în care, la data decesului, judecătorul nu îndeplinește condițiile de acordare a pensiei de serviciu, statuând că, în acest caz, copiii minori, precum și copiii majori până la terminarea studiilor, dar nu mai mult de 26 de ani, au dreptul la o pensie de urmaș în cuantum de 75% din indemnizația de încadrare brută lunară avută de susținătorul decedat în ultima lună de activitate.

83. Relevant este faptul că în acest ultim alineat legiuitorul nu s-a mai raportat la pensia de serviciu (judecătorul decedat neavând un asemenea drept născut la data decesului), ci a stabilit o modalitate specifică de calcul al pensiei de urmaș, prin raportare la indemnizația de încadrare brută lunară avută de susținătorul decedat în ultima lună de activitate.

84. Alin. (2) al art. 85 din Legea nr. 303/2004 reglementează modalitatea de actualizare a pensiilor de serviciu și a pensiilor de urmaș, legiuitorul incluzând într-un singur text legal toate ipotezele enunțate anterior. Astfel, se prevede că pensiile de serviciu ale judecătorilor, precum și pensiile de urmaș prevăzute la art. 84 se actualizează ori de câte ori se majorează indemnizația brută lunară a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței, cu luarea în considerare, în procent, a sporurilor intrate în baza de calcul la acordarea pensiei de serviciu.

85. Interpretând logico-juridic textul legal enunțat anterior, se disting două modalități de actualizare a pensiilor: o primă modalitate are în vedere actualizarea în raport cu majorarea indemnizației brute lunare a judecătorului; a doua modalitate are în vedere actualizarea în raport cu sporurile intrate în baza de calcul la acordarea pensiei de serviciu.

86. Pentru a fi în ipoteza legală a luării în considerație, în cadrul actualizării pensiei, a sporurilor cu caracter special este necesară îndeplinirea condiției exprese a existenței unei pensii de serviciu. Cu alte cuvinte, pentru actualizarea pensiei de urmaș cu luarea în considerare a sporurilor este necesar ca încă de la momentul stabilirii pensiei de urmaș să fi existat un drept al judecătorului decedat la pensia de serviciu, indiferent dacă acest drept a fost sau nu exercitat.

87. Textul legal prevede în mod expres că actualizarea va avea în vedere, în procent, sporurile intrate în baza de calcul al pensiei de serviciu. Rezultă, în mod neechivoc, că această actualizare vizează doar ipotezele enunțate în alin. (1) și (2) ale art. 84 din Legea nr. 303/2004, doar în aceste situații pensia de urmaș fiind raportată la pensia de serviciu aflată în plată sau la care ar fi avut dreptul judecătorul decedat. Doar în aceste condiții, legiuitorul a prevăzut, ca modalitate de stabilire a pensiei de urmaș, calcularea mai întâi a pensiei de serviciu (cu luarea

în considerare și a sporurilor de care a beneficiat judecătorul, astfel cum prevede art. 82 din Legea nr. 303/2004), pensia de urmaș fiind raportată la cuantumul astfel stabilit al pensiei de serviciu.

88. În ipoteza particulară reglementată de alin. (3) al art. 84 din Legea nr. 303/2004, neexistând posibilitatea stabilirii pensiei de serviciu, nefiind în prezența unui drept născut al judecătorului decedat la această pensie, legiuitorul a raportat pensia de urmaș exclusiv la indemnizația de încadrare brută lunară avută de susținătorul decedat în ultima lună de activitate.

89. În consecință, actualizarea pensiei de urmaș stabilite în raport cu dispozițiile art. 84 alin. (3) din Legea nr. 303/2004 poate fi realizată doar în condițiile intervenirii unei majorări a indemnizației brute lunare a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței.

90. Caracterul exclusiv al actualizării pensiei de urmaș stabilite în baza art. 84 alin. (3) din Legea nr. 303/2004 doar prin raportare la intervenirea unei majorări a indemnizației brute lunare a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței, este dedus și din modalitatea de stabilire a acestei pensii speciale. Câtă vreme la momentul stabilirii acestei pensii de urmaș se are în vedere indemnizația de încadrare brută lunară avută de judecătorul decedat în ultima lună de activitate, logica juridică impune ca și actualizarea să se realizeze prin raportare la aceleași elemente care au determinat stabilirea sa inițială.

91. Sub al doilea aspect, prin Legea-cadru nr. 330/2009, legiuitorul, având preeminența scopului enunțat al stabilirii unui sistem unitar de salarizare pentru personalul din sectorul bugetar plătit din bugetul general consolidat al statului, a stabilit cu caracter de principiu luarea în considerare a sporurilor, a adaosurilor salariale, a majorărilor, a indemnizațiilor cu caracter general sau special, precum și a altor drepturi de natură salarială, recunoscute sau stabilite, până la data intrării în vigoare a acestei legi, prin hotărâri judecătorești, prin acte de negociere colectivă, precum și prin alte modalități, acestea regăsindu-se la un nivel acceptat, potrivit principiilor acestei legi, în salariul brut sau, după caz, în salariul de bază, în solda funcției de bază sau în indemnizația lunară de încadrare [art. 3 lit. c)].

92. În aplicarea acestui principiu și pentru atingerea dezideratului de unificare a sistemului de salarizare, prin reducerea semnificativă a sporurilor cu caracter special acordate diferitelor categorii de personal din sectorul bugetar, în materia salarizării magistraților o parte din sporurile recunoscute au fost incluse în indemnizația de încadrare brută lunară, rezultând o majorare a cuantumului acesteia.

93. Potrivit art. 85 alin. (2) din Legea nr. 303/2004, pensia de urmaș stabilită în baza art. 84 din același act normativ se actualizează ori de câte ori se majorează indemnizația de încadrare brută lunară a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței.

94. Textul legal stabilește principiul actualizării pensiei de urmaș în condițiile existenței unei majorări a indemnizației de încadrare brute lunare a unui judecător în activitate, fără a distinge cu privire la modalitatea care a determinat o asemenea majorare.

95. Având în vedere principiul *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, în condițiile în care legiuitorul nu a distins asupra modalității care a determinat majorarea indemnizației de încadrare brute lunare, nici judecătorul, care aplică legea, nu poate efectua o asemenea distincție.

96. În consecință, actualizarea pensiei de urmaș stabilite în baza art. 84 alin. (3) din Legea nr. 303/2004 se realizează ori de câte ori se majorează indemnizația de încadrare brută lunară a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței, indiferent de modalitatea care a determinat schimbarea acestei indemnizații.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 65/2017

Prin Decizia nr. 65/2017, ÎCCJ (Complet DCD/C) a admis sesizarea privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, formulată de Curtea de Apel Iași – Secția litigii de muncă și asigurări sociale, în dosarul nr. 3639/99/2016 și, în consecință, a stabilit că: **în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 85 alin. (2) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, actualizarea pensiei de urmaș în temeiul art. 84 alin. (3) din același act normativ se realizează prin raportare exclusiv la indemnizația de încadrare brută lunară a unui judecător în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad al instanței, indiferent de modalitatea de stabilire a cuantumului acesteia.**